

I / 2012

Prospäkköri

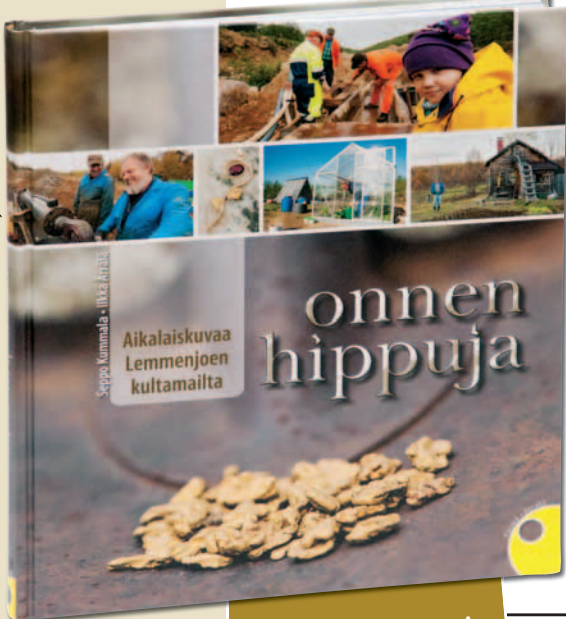
Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n jäsenlehti

**Aikalaiskuvaa
Lemmenjoen
kultamailta**

onnen hippuja

Kuvia ja aikeamia: www.facebook.com

**Onnen hippuja
Aikalaiskuvaa
Lemmenjoen
kultamailta**

Teksti: Seppo Kummala
Valokuvat: Ilkka Ärrälä
Ulkoasu: Anu Törmä
Kustantaja: Törmä-Ärrälä oy
208 sivua,
yli 400 valokuvaa
240 x 270 mm
ISBN 978-952-67641-0-8

**Onnen hippuja
-valokuvanäyttely
Tankavaaran
Kultamuseossa
15.6.–30.9.2012**

**Lisätietoja:
www.kultamuseo.fi**

Onnen hippuja kertoo millaista on kaivaa kultaa Suomen Lapissa 2010-luvulla. Teos esittelee vuodenkierron Lemmenjoen rikkailla kultamailta – tunturissa tietttömiä taipaileiden takana.

Heinäkuussa 2011 voimaan astunut uusi kaivoslaki on lopettamassa koneellisen kullanhuhdonnan.

Onnen hippuja dokumentoi Lemmenjoen kullankaivajien työtä – juuri ennen kuin ammattikunta kokonaan katoaa.

”Vaikka ei olisi koskaan edes nähty kaivospiiriä, saati sitten huuhtonut kultahippuja, Kummalan ja Ärrälän *Onnen hippuja* on nojatuoilmakailijallekin huikea seikkailu kullankaivajien maailmassa. --- Seppo Kummala, Ilkka Ärrälä ja Anu Törmä ovat tehneet kulttuuriteon esitellessään katoavan ammattikunnan perinteitä ja nykyhetkeä. Onnen hipuissa lepäävät sekä silmä että sielu.”
Kirjallisuudentutkija Eija Komu Somero-lehdessä 29.11.2011

**Golden Days
– A Contemporary
Description from
the Lemmenjoki Gold Fields**

Onnen hippuja ilmestyy
englanninkielisenä toukokuussa 2012

45 € + lähetyskulut

Tilaukset: Anu Törmä, anu@torma-arrala.fi tai puh. 0400 868 503

Ilkka Ärrälä, ilkka@torma-arrala.fi

Onnen hippuja on myynnissä hyvin varustetuissa kirjakaupoissa.

Pohjois-Suomessa teosta myyvät esimerkiksi Siida, Tankavaaran Kultamuseo ja Inarilaisen toimituksen KirjaHylly.

Törmä-Ärrälä

KANSI: "Kullankaivajan painaj..." Työn kuva -sarjan 1 palinkinto, kuvaaja Harri Vaarala.

Väijyykö pelsepuupi kullankaivajan olan takana vai asuuko se vaskoolin pohjassa?

Onko naapurikaivaja tulossa kolkaamaan vai nouseeko kullankaivajan painajainen kaivajan omasta päästä?

Prospäkkäri

Lapin Kullankaivajain
Liitto Ry:n jäsenlehti

36. vuosikerta
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa

Vastaava päätoimittaja:
Kai J Rantanen

Toimitus: PL 86, 99871 Inari

Ilmoitushinnat:
1/1 s. 312 € (2. kansi)
1/1 s. 240 €
1/2 s. 162 €
1/3 s. 108 €
1/4 s. 84 €

Graafinen suunnittelu ja taitto:
Liisa Hertell, LH Viestintä

Paino:
Tammerprint Oy, Tampere

Prospäkkäri 1/2012

Tässä numerossa:

4 - 5	Pääkirjoitukset
6	Ohjeita maksujen maksamiseen
7	Kutsu LKL:n vuosikokoukseen
8 - 13	Aarne Alhonen: Karanneen kullon jäljillä
14 - 19	Kari Kojonen: Törnroosi - uusi mineraali Miessijoelta
20 - 21	Seppo J. Partanen: Tieran sadan vuoden taival
22 - 26	Eelis Pulkkinen: Sodankylän Petäjälehdon IOCG-typin malmi
27	Merkkipäivät
28 - 29	Liiton hallinnoimat kullankaivualueet - jäsenvaltauksat 2012
30 - 35	Metsähallituksen tiedote kullankaivajille
36 - 38	Lukijan palaute

Prospäkkärin aineisto on tekijänoikeuslain suojaama ja julkaistujen artikkelien ja kuvien osittainenkin lainaaminen tai kopiointi täten kielletään.

Hallitus

Puheenjohtaja:
Jouko Korhonen
Haukiputaantie 752
90910 Kontio
jouko.korhonen@kultaviiste.inet.fi
p. 040 344 2200 (klo 17
jälkeen)

Varapuheenjohtaja:
Hannu Viranto
Eteläranta 42
96300 Rovaniemi
p. 0400 182 964

Sihteeri: Kai J Rantanen
PL 57, 99871 Inari
p. 040 7746 773
mullin.mallin@gmail.com

Jukka Kela
Pehkoskuru, 99885 Lemmenjoki

Esko Orava
Mellantie 14, 97220 Sinettä

Jouni Patokallio
Hallintotie 9 A 9, 14500 Iittala
p. 040 715 4031

Mika Telilä
Torisevantie 55, 37310 Tottijärvi
puh: 0400 631 196
mika.telila@kolumbus.fi

PANKKITILIT
Jäsenmaksut vain tälle tilille:
Nordea 217738-4977
Muut maksut:
Nordea 120130-103183

JÄSENASIA

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry,
PL 86, 99871 Inari
puh. 0400 836 500
s-posti: info@kullankaivajat.fi
kotisivut: www.kullankaivajat.fi

Mullis', päätoimittaja

Noblesse oblige

Muistakaa pojat, mehän olemme herrasmiehiä kaikki, topppuutteli liiton puheenjohtaja **Heikki Kokko** ehtimiseen kanssakullankaivajiaan näiden riekaantuessa toisinaan elämään elämää suurempaa elämää.

Alhosen Arska, Lemmenjoki-korun isänä, äitinä ja kättilöivänä kirurgina toiminut vanha sotaratsu lähetti tähän lehteen juuri sellaisen muisteluksen, joita lehden lukijakunta on kertonutkin kaipaavansa ja arvostavansa. Nykyisen sosiaalisen median termin antoi samalla peukkuja Prospäkkäriille.

Prospäkkäri on hieno lehti, kiitos päätoimittajalle ja **Hertellin Liisalle**, mainoi Arska. Toimituksen pitkillä käytävillä kalevalaisin termein mieli mettä keitti.

Arska kiitteli lehteä sisällöltään ja ulkoasultaan kullankaivajia kunnioittavaksi ja arvostavaksi.

Kokko-Heikki oli kertonut Arskalle tarinan kullankaivajien arvostuksesta: **Kajan-non Aulis** oli saanut siskoltaan kirjeen, jossa sisko kehotti Aulista lopettamaan kullankaivajien kanssa elämisen. Sisko vaati Aulista palaamaan sivistyneeseen maailmaan vertaistensa pariin, maisterismies kun oli. Heikki kertoi Arskalle, että Aulis oli lukeutunut hänelle kirjettä istuen honkapölkyn nokassa. Moneen kertaan revenneet housut oli haaroista "paikattu rautalangalla", mutta silti munat roikkuivat näkyvissä.

"Kirjoita sille siskollesi, että täällä olet vertaistesi seurassa", opasti Heikki.

Kuten vapaaehtoinen vastuunkanto yleensäkin, myös Lapin Kullankaivajain Liiton luottamustoimien hoitaminen altistaa helposti epäilyksille jarmokelmikorhos-tyyp-

pisestä oireyhtymästä. Naamat kuluvat ja orvaskedet jäkälöityvät.

3500 heterogeenistä kullankaivajaa ei voi ikinä muodostaa presidentinvaaleista tutuksi tullutta homogeneisten taiteilijoiden HOPE-hurmista. Siinä on liiton organisaation heikkous ja siinä sen vahvuus.

Ei ole oikeaoppisia eikä harhaoppisia, ei shioja tai sunneja. Ei katolisista eikä protestantteja, ei pohjoista eikä etelää. Ei kakkoja eikä kuutosia, ei beetä eikä aata. Ei taiteilijoita eikä taviksia.

Me olemme herrasmiehiä kaikki, kullankaivajia. Kultamailla ollaan vertaistensa seurassa.

Siksi liitolla on leveät, mutta luistavat pussikaljapullohartiat.

Lähtökohtaisesti kaikki osaavat lappaa kultamaita erottelulaitteistoon, mutta sen lisäksi liiton jäsenkunnassa on valtava osaamisepotentia muiltä yhteiskunnan avainaloilta. Nämä kyvyt olisi hyvä saada liiton reserviin harteita jyrkevöittämään.

Maaliskuun viimeisenä päivänä kokoontuu Inarissa perinteinen vuosikokous, jossa nämä yhteiskunnallista arvostusta rapauttavat ja perhe-elämää halvaannuttavat huipuvirat ovat taas uusjaossa.

Tervetuloa rinkiin sököttämään, nokitamaan tai bluffaamaan.

Sinun kätesi ratkaisee.

Aateluus velvoittaa. Täällä olet vertaistesi seurassa.

Mullis'

Aaltoliikettä

Kaikilla elämänoilla näkyy selvää aaltoliikettä, muodikkaammin sanottuna trendejä. Otetaan nyt esimerkiksi vaikkapa kansalaisvaikuttaminen. Nykyään on vallalla voimakas osallistuttaminen erilaisiin päätöksentekoihin liittyen. Kuntien kaavoitustilanteen osalta mielipiteitä kysytään hyvin monelta taholta. Käytännössä kaikilta, jotka vähänkään voivat asiaan millään tavoin liittyä. Ja mielipiteensä voi tuoda julki vaikka ei mitään sidoksia itse asiaan olisikaan. Erään näkökulman mukaan on siirrytty sanelupoliitikasta yhteistyöhön. Kuulostaa mukavalta, satunnaisen kansalaisen kanalta. Mutta... Näihin kuulemisiin liittyy väistämättä lisääntynyt byrokratia ja viivästynyt aikataulu. Jokaiselle asiaan liittyvälle taholle pitää toimittaa kaikki asiakirjat ja antaa aikaa niihin perehtyä sekä antaa lausuntonsa. Virkamiehet sitten keräävät lausunnot yhteen, vuorostaan perehtyvät varsinaisten asiakirjojen lisäksi kaikkiin lausuntoihin ja tekevät sitten ratkaisunsa. Tällä menetelmällä lisätään kansalaisen vaikutusmahdollisuuksia mutta sillä seurauksella että toiminnanharjoittaja maksaa lystin, sekä rahassa että ajassa. Menetelmä sopii suuriin hankkeisiin, kuten voimalaitokset tai suurkaivokset. Mutta ei pieniin, kullanhuhdontaluvan kaltaisiin.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä että virkamiesten työtä on siirretty kansalaisjärjestöille. Valtio ja kunnat säästävät virkamiesresursseissa, kun kansalaiset joutuvat ottamaan selville esim. ympäristövaikutukset. Poliitikkojen on mukava väittää, että mikään ei tule muuttumaan. Käytännössä kaikki muuttuu. Kullanhuhdontaluvan hinta on jo moninkertaistunut. Ympäristöluvan hankkiminen myös moninkertaistuu. Itse aiheutettu byrokratia automaattisesti lisää kustannuksia vaikka lainsäädännöllisesti mikään ei ole muuttunut. On olemassa suuri riski sille, että kaivoslain kitumaan jättäneen pienimuotoisen koneellisen kullankaivun tappaa ympäristölupaan liittyvä byrokratia. Jotain tarttis tehä.

Talvivaaran suunnasta kuuluu jo seuraava muutontrendi: korvausten vaatiminen. Vaatimuk-

sesa sinänsä ei ole mitään huomautettavaa niin kauan kun se perustuu johonkin todelliseen faktaan. Mutta kun lähdetään vaatimaan korvauksia oletetun toiminnan oletetusta vaikutuksesta kuviteltuun maan virkistysarvoon, ollaan ei-oletetusti vaan varmasti metssä. Ei epäilysrakään, etteikö tämäkin trendi olisi tulossa myös kullankaivajien harmiksi.

Sitä odotellessa voi pohtia kullankaivun maanhaltijan korvausten suuruuden oikeellisuutta. Kaivoslain yhteydessä tästä keskusteltiin kovasti ja poliitikot päätyivät suuressa viisaudessaan korottamaan maksun 50 euroon per hehtaari. Suhteutetaan se maan myyntihintaan: Metlan tilaston mukaan vuonna 2010 Lapin maakkauppojen mediaanihinta oli 702 € / ha (kaivoslakia tehneen ministerin kotiseudulla nelinkertainen). Mediaanissa siis puolet kaupoista on tämän hintarajan alle, puolet yli. Voisi olettaa että kultapurojen räaseikkömaat ovat kaikki reilusti tuon rajan alla, ehkä luokkaa 500 € / ha. Näin ollen kullankaivaja, maksettuaan 10 vuotta kaivuoi-keudesta, on jo maksanut maan hinnan kokonaan. Jos sen jälkeen kaivu loppuu maisemoimatta, on maanhaltija tietenkin oikeutettu vaatimaan huimia korvauksia. Vaikkapa oletetusta virkistysarvon laskusta; maasta jonka kauppahinnan on jo saanut, mutta silti omistaa sen edelleen.

Olisiko väärin suhteuttaa kullanhuhdontakorvauksen suuruus kyseisen maan myyntihintaan? Tuottamaton jänkä edullisemmin kuin metsää tuottava mäntykangas jne. Kaivospiirejä määrättäessä hinnoittelu jo tehtiin, nyt siitä ei edes keskusteltu. Valtion velan hillitsemiseksi ehdotettiin maiden myyntiä yksityisille. Ajatus 5 ha kullanhuhdonta-alueen myymiseksi kaivajalle tuplahintaan 1000 € / h a voisi kiinnostaa montaakin kaivajaa. Kaivoslain korvausten jälkeen se ei ehkä kiinnosta maanhaltijaa edellä kerrottuun laskelmaan viitaten. Ai niin, johan se ajatuskin kiirehditettiin tappamaan suojele- ja saamelaisalueilta.

Jokke

Muista maksusi ja tilastotietojesi ilmoittaminen

 Kullankaivajan tulee antaa vuosittainen selvitys kullanhuuhdonnasta kaivosviranomaiselle Tukesille. Aiemmasta työ- ja elinkeinoministerille toimitetusta ilmoituslomakkeesta joiltakin osin täydennetty ilmoituslomake löytyy Tukesin sivuilta. Osoite on www.tukes.fi/Toimialat/Kaivokset, ja siellä valikosta ”Vuosittainen ilmoitus kullanhuuhdonnasta”.

Lomake on toimitettava kaivosviranomaiselle kultakin vuodelta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Lapin Kullankaivajain Liiton yhteisvaltauksilla kaivaneiden on tullut muistaa ilmoittaa ko. tiedot liiton toimistolle. Tiedot voi lähettää myös liiton sähköpostiin info@kullankaivajat.fi.

Kullankaivajan tulee maksaa vuotuinen valtauskorvaus vanhan lain mukaisilta valtauksilta (20 €/ha), kullanhuuhdontakorvaus uuden lain mukaisilta kullanhuuhton-talupa-alueilta (50 €/ha) tai kaivospiirimaksu (50 €/ha) maanhaltijalle eli Metsähallitukselle 15.3. mennessä.

Metsähallitus ei lähetä laskua kyseisistä maksuista. Tarkemmat maksuohjeet Metsähallituksen tiedotteessa tämän lehden sivuilla 33–35.

Työ- ja elinkeinoministeriölle maksettava valtausmaksu on uuden kaivoslain myötä poistunut.

Aloita kaivukausi hyvillä mielin, maksa jäsenmaksusi

 Tarkista jäsenmaksutilanteesi tämän lehden osoiteprintistä, ja maksa 22 euroa jokaiselta puuttavalta vuodelta LKL:n jäsenmaksutilille **FI45 2177 3800 0049 77**. SWIFT-osoite on NDEAFIHH.

Muista käyttää viitenumerona jäsennumeroasi, joka on kaikkein ylimpänä oleva numerosarja osoiteprintissäsi.

Voit maksaa kohdennetun vapaaehtoisen kolehtimaksun jäsenmaksusi yhteydessä: 2 € osoitetaan yleisten toimintaedellytysten parantamiseen, 5 € Pyrkyyreitten palstan jatkokehittämiseen ja 8 € liiton jäsenvaltaus-

ten kehittämiseen. Enemmänkin saa laittaa.

Niille, jotka eivät ole hoksanneet maksaa jäsenmaksuaan 1.5.2012 mennessä, lähetetään perinteinen paperilasku. Omatoimisesta jäsenmaksujen maksamisesta koituu kuitenkin liitolle merkittäviä kustannussäästöjä säästyneiden postitus- ja työkustannusten muodossa, joten kannustamme kaikkia olemaan hyvämuistisia ja omatoimisia.

Kai J. Rantanen
rahastonhoitaja

kutsu

Lapin Kullankaivajain Liitto Ry:n vuosikokous Inarissa Ylä-Lapin luontokeskuksen (Siida) auditoriossa lauantaina 31.3.2012 alkaen kello 13.00.

Kokouksessa käsitellään sääntöjen 10. § mukaiset asiat, valitaan LKL:n edustajat K. Oy Kultakodin yhtiökokouksiin, käsitellään hallituksen esitys varsinaisiksi ja mahdollisiksi kunniajäseniksi sekä päätetään kullankaivajien tuhkaurnien muistolehdon perustamisesta Inarin kirkkomaalle.

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus ja läsnä olevien toteaminen
2. Kokouksen järjestäytyminen, valitaan kokouksen puheenjohtaja, kokouksen sihtööri, 2 pöytäkirjantarkastajaa ja 2 ääntenlaskijaa
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Hyväksytään kokouksen työjärjestys
5. Esitetään toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastajien lausunto
6. Päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapaudesta hallitukselle ja muille tilivelvollisille
7. Päätetään toimenpiteistä, joihin vahvistetun taseen mukainen ali- tai ylijäämä antaa aihetta
8. Vahvistetaan toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio, liittymis- ja jäsenmaksujen suuruudet tulevalle toimikaudelle sekä toimihenkilöiden palkkiot
9. Valitaan hallituksen puheenjohtaja vuosille 2012–2014 ja valitaan jäsenet erovuoroisten tilalle sekä kaksi varsinaista tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa
– hallituksen erovuorossa olevat jäsenet ovat Jukka Kela, Mika Telilä ja Hannu Viranto, hallituksessa jatkavat Esko Orava, Jouni Patokallio ja Kai J. Rantanen
– tilintarkastajina ovat toimineet Seppo Kotikangas ja Martti Rapeli, varatilintarkastajina Tapani Lappalainen ja Jari Lehtola
10. Valitaan liiton edustajat K. Oy Kultakodin yhtiökokouksiin vuodelle 2012
11. Uusien varsinaisten jäsenten hyväksyminen ja mahdollisten kunniajäsenten kutsuminen
12. Päätetään kullankaivajien tuhkaurnien muistolehdon perustamisesta Inarin kirkkomaalle
13. Keskustellaan muista esille tulevista asioista ja vuosikokoukselle esitetyistä asioista
14. Kokouksen päättäminen

Hallitus

Kokoustilassa informaatiotilaisuus ”Hyvä kullankaivutapa ja kiristyvät ympäristölupakäytännöt” alkaen kello 11.30. Tervetuloa tekemään hyviä päätöksiä ja nauttimaan Inarin Lapin keväästä! Huom. Inarin kirkonkylällä on vuosikokousviikonloppuna 60. Porokuninkuusajot. Majoituksen löytäminen saattaa olla haasteellista.

KARANNEEN KULLAN JÄLJILLÄ

Nipa muistelee:

”Se oli surkea kesä 1954. Varasto räjähti ja kämppä paloi. Velaksi ostetut sapsukat oli syöty, kultaa oli tullut niukanlaisesti ja talvi painoi päälle. Elettiin jo lokakuun loppupuolta, vihmoi vettä ja sateli räntää, ilmat olivat kuitenkin aika leutoja. Tein Tivolin kohdalle laajaa monttua. Puskuun yhtyy siinä kohdassa vanha jokuuoma Martiniiskolta. Lokakuun 20. päivä äkkäsin pohjaa tehdessäni lapion kärjellä isomuksen, joka sitten punnituksessa osoittautui 103 gramman painoiseksi. Kaiken kaikkiaan rännittelin sitä monttua kolmisen viikkoa ja isomuksen lisäksi kultaa tuli 250 grammaa. Kulta oli syvien maakerrosten alla lahokallion pinnassa ja se oli melko karkeaa, kuitenkin alle kymmengrammaisista olivat hiput.”

*Niilo Raumala 18.8.1982.
Puskuoja, Lemmenjoki.*

JATKUU SEURAAVILLA SIVUILLA ►

Istuimme Raumalan kämpässä elokuun 9. päivänä vuonna 1982. **Niilo Raumalan** vierailun kunniaksi pöytään oli katettu vanikkaa, vettä ja votkaa, ja hernekeittoa nautittiin hienoilta posliinilautasilta. Nipa oli jo vakavan sairauden merkitsemä. Elinaikaa oli jäljellä yhdeksän kuukautta, mutta ajatukset keskittyivät oleelliseen.

Nipa kertoi kaivaneensa parinkymmenen vuoden kuluessa, 1954–1974, Puskun uomaa 800 metriä pitkän polveilevan montun ja saaneensa saaliikseen 10 kiloa kultaa, keskisaalis siis puoli kiloa kesässä. Pumpppua Nipalla ei ollut, syvä viemäri oli huolellisesti rivinteerattava ja pidettävä avoimena. Kultaa oli metrisen, joskus kaksimetrisenkin turvekerroksen alla savisessa moreenissa, rapakallion pinnassa ja rapakallioon uomansa syöneen ikivanhan kiemurtelevan puron

pohjasedimentissä, jonka leveys oli noin kaksi metriä.

Olin jo asustellut Nipan kämppää viitisen vuotta ja seulonut korundeja Nipan rännityskasoista, mutta rännityksessä karannut kulta kiinnosti yhä enemmän. Nipa ei tilannetta kaunistellut: ”Mitä savisempi maa, sitä enemmän kultaa karkaa. Rännityskasoi- ta sen saa talteen, kun pakkasrapautuminen, tulvat ja sateet ovat hajottaneet savipaakut. Kun **Kangas-Jaska** palasi pari vuotta sitten Ruitun latvalle ja kyseli, mistä kannattaa kaivaa, vastasin että rännitä uudestaan minun vanhat rännitysmaani.”

Kun kysyin korundeista, Nipa kertoi, että kun **Rudolf Lakeside** oli viisikymmentäluvun puolivälissä nostattanut hetkellisen korundikuumeen, niin hänkin otti tavakseen joskus sunnuntaisin varustautua seulalla, nötköttipurkillä ja koskenkorvapullolla ja

Risto Lounema

Puskuoja, Lemmenjoki 18.8.1982. Vasemmalta: Pekka Jokinen, Aarne Alhonen, Sirkka-Liisa Alhonen, Niilo Raumala.

seuloa purkillisen korundeja rännityskasoi-
taan. Vain osa korundeista jää rihloihin.
Mitä isompi korundi, sitä varmemmin se
luistelee yli ja hautautuu rännitysmaihin.

Karanneita isomuksia

Heinäkuussa 1983 lapioni osui tulvansilit-
tämiä rännimaita kaivellessani puutavaraan,
rapakallioon juntattuun kahteen rinnakkai-
seen koivupaaluun. Nipan ränninkannatus-
pukki? Hyvällä tuurilla rännin suu? Maape-
rä oli savista ja raskasta, kasapäin hematii-
tteja, magnetiitteja, ilmeniittejä, rutiileja,
korundeja, granaatteja, monatsiitteja... ja
rihlasta löytyi kaunis 3,2 grammaa painava
hippu.

*Lapin aarteita -postikortin kuvassa alinna vas-
on jutussa mainittu 3,2-grammainen kultahip-
pu.*

*Vanhojen rännityskasojen korundeja. Edustet-
tuna Lapin korundien koko skaala.*

*Aarne Alhonen. Puskuoja, Lemmenjoki.
Syyskuu 1983.*

Syyskuussa 1987 kaivelin paikassa, jossa
Nipa oli kaivanut poikkeuksellisen leveätä
monttua. Nipan montut seurailivat ikivan-
haa kiemurtelevaa pohjasedimenttiä, joka oli
vain noin kaksi metriä leveä, mutta joissa-
kin kohdissa rikastuma oli leveydeltään kym-
menenkin metriä. Rännityskasat olivat sel-
västi näkyvissä, ne olivat hyvin savisia ja rau-
toja oli tavallista enemmän. Löysin yhdestä
ainoasta matalan muurahaispesän muotoi-
sesta, noin kuutiometrin kokoisesta ränni-
tyskasasta ensin kahden gramman hipun,
sitten 17 gramman hipun ja vielä kymmen-
kunta hippua, joiden painot vaihtelivat puo-
lesta grammasta grammaan. Hienoa kultaa
ei ollut juuri lainkaan. Viikon kuluessa kai-
voin ja rännitin 12 kuutiometriä maita ja
sain yhteensä 38 grammaa kultaa sekä pal-
jon hyviä korundeja.

Ylävasemmalla 38-grammainen Lumikki - Lemmenjoen kaunotar, joka löytyi kesällä 1988. Yläoikealla edellisenä kesänä löytynyt 17-grammainen isomus.

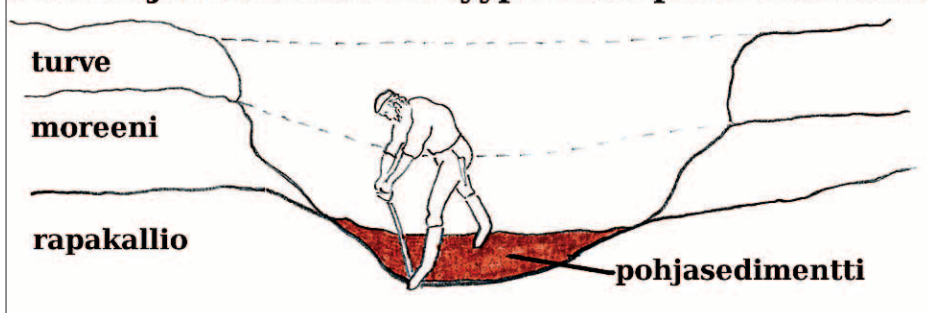
Lumikki, Lemmenjoen kaunotar

Elokuun 29. päivänä 1988 kaivoin paikassa, josta Nipa oli löytänyt 103-grammaisensa vuonna 1954. Kannoin savista ja rautaista maata ränniin ja vaimoni **Sirkka-Liisa** seuloi ränninsuuta. Välillä hän hylkäsi seulan ja hyvin epäammattimaisesti upotti käntensä kuohuvaan ränninsuuhun toivoen saavansa jonkun kauniin korundin suoraan kämmenelleen. Äkkiä kuulin pelästyneen huudon: ”Ei voi olla totta!” Sirkka-Liisan kämmenellä oli äärettömän kaunis kullasta ja valkoisesta kvartsista breksiamaisesti muodostunut kimpale. Painoksi punnittiin 38 grammaa.

Hippu oli mennyt Nipalta yli ja meni minultakin ja olisi taas hautautunut rännitysmaihin, ellei vaimoni olisi napannut sitä niskasta kiinni. Se on siis kahdesti karanut. Tuollainen hippu ei helposti jää tuuman kulmaraudasta tehtyyn rihlaan, jossa rihlojen välitkin ovat tuuman. Se ei yksinkertaisesti mahdu liki 4-senttisenä, eikä sen ominaispainokaan huokoisena ja kvartsipitoisena ole lähelläkään tiiviin kullan ominaispainoa.

Nimen ”Lemmenjoen Kaunotar” hipulle antoi Kalevan toimittaja **Helena Sahavirta**. Professori **Herman Stigzelius** esitteli hippua eräässä tiedotustilaisuudessa Helsin-

Puskuojan rikastuman tyypillinen poikkileikkaus

gissä ja ilmeisen spontaanisti risti sen ”Lumikiksi”, koska hipun kvartsi on lähes valkoista.

Kultaa ja korundeja

Puskuojan rikastuma Tivolin ja Raumalan kämpän välisellä osuudella on kuulunut hallintaani vuodesta 1978, ensin valtauksina, myöhemmin kaivospiirinä. Niilo Raumala kaivoi sieltä lapiolla 10 kiloa ja **Raimo Kanamäki** vuosina 1991–1999 kaivinkoneella 17 kiloa kultaa. Nipan monttujen leveys oli noin viisi metriä, Ramin kolmekymmentä. Rami rännitti keskimäärin 250 kuution monttuja ja sai varttikilon saaliita, siis gramma ja kuutio. Sama tulos tuli koskemattomista maista ja Nipan vanhoista rännitysmaista. Selitys on, että Nipa kaivoi rikasta sedimenttiä, jossa kultapitoisuus oli 3–4 grammaa kuutiossa. Karkuun pääsi saman

verran kultaa kuin laihemmissa reunamaissa on luonnostaan.

Korundeja olen seulonut vuosikymmenten aikana kilokaupalla, kymmeniätuhansia kappaleita. Kiteitten koko on vaihdellut millimetristä sormenkokoisiin ja isompiinkin. Kaikki korundeille mahdolliset värit olen tavannut, keltaista ja vihreää lukuun ottamatta. Korundit ovat sameita, sulkeumaisia ja voimakkaan lamellin vuoksi hiojalle ongelmallisia. Sadasta korundista hiottavaksi kannattaa lähettää viisi. Joihinkin yksilöihin saa pyöröhionnalla tähti-ilmiön.

Viime vuosina on GTK:n erikoistutkija **Kari A. Kinnunen** kuvannut Lemmenjoen alueelta yhden jalorubiinin ja pari jalosafiiria, kiviyksilöitä joissa ehjää läpinäkyvää aluetta on riittävästi parimillisen jalokiven hiontaan. Etsikäämme niitä lisää.

VENEKULJETUKSET LEMMENJOELLA

Tavarakuljetukset kulta-alueelle

Veikko Jomppanen

0400 137 090

Kysy myös poronlihaa

Törnroosiitti $\text{Pd}_{11}\text{As}_2\text{Te}_2$ Uusi mineraali Miessijoelta

Vuonna 2005 saatiin kullankaivaja **Pekka Turkalta** Ylä-Miessiltä raskasupanäyte, josta oli poistettu näkyvät kultahiput. Näytteestä erotettiin Geologian tutkimuskeskuksessa (GTK) Espoossa siinä vielä olevat kultarakeet ja palautettiin lähettäjälle. Platinaryhmän alkuaineiden mineraalit erotettiin malmimineralogisia tutkimuksia varten.

Kuva 1. Törnroosiitin löytöpaikka Miessijoella merkittynä keltaisella tähdellä Suomen ja Lemmenjoen alueen valtaus- ja kaivospiirikarttaan.

Kuva 2. Karkearakeisia platinaryhmän alkuaineiden hippuja Pekka Turkalta. Isot hopeanväriset hiput ovat isoferroplatinaa, kellertävät ja pronssinväriset platinan, palladiumin ja kuparin lejeerinkejä, kaikkein kirkkaimmat pienet rakeet ovat sperryliittiä.

Platinaryhmän mineraalien määrät ja tutkimusmenetelmät

Platinaryhmän alkuaineiden mineraalit erotettiin puhallusuvasta poistamalla siinä vielä olevat kulta, magnetiitti, ilmeniitti, rutiili, granaatti, thorianiitti ym. mineraalit ensin seulomalla upa ja erottamalla magneettisesti tummat mineraalit sekä kultakoiralla kulta. Karkeammat platinamineraalit erotettiin pikkaamalla stereomikroskoopin alla ja hienompirakeisesta fraktiosta tehtiin yksiraakerrospreparaatti, joka valettiin epoksiin

ja kiillotettiin kovettumisen jälkeen pintahieksi. Myös karkeat rakeet valettiin epoksiin ja niistä tehtiin pintahie. Platinaryhmän mineraaleista tehtiin optinen tutkimus polarisaatiomikroskoopilla ja sen jälkeen elektronimikroskoopilla, jonka avulla laskettiin eri platinamineraalien määrä kummassakin näytteessä ja analysoitiin rakeiden kemiallinen koostumus. Optisen mikroskooppitutkimuksen perusteella valittiin rakeet elektronimikroanalyyysiä varten hienompirakeisesta näytefraktiosta.

Karkeassa fraktiossa (Kuva 2) oli 56 raeatta Pt-Fe metallia isoferroplatinaa, 40 raeatta Pt

arsenidia sperryliittiä, kolme raeita Pd anti-moniarsenidia isomertieittiä tai mertieittiä, yksi rae platinasulfidia cooperiittiä, yksi rae Pt-Pd tinayhdistettä atokiittiä, kaksi raeita osmium-iridium-ruthenium metallia, 10 raeita platina-kupari metallia, kuusi raeita palladium-kupari metallia, yksi rae arseeni-kiisua, yksi rae rikkikiisua, yksi rae tita-nomagnetiittiä ja yksi rae ilmeniittiä.

Hienorakeisesta fraktiosta laskettiin 2942 raeita sperryliittiä, 25 raeita mertieittiä ja isomertieittiä, viisi raeita cooperiittiä sekä Pd-Pt sulfidia braggiittiä ja yksi rae aikai-semmin määrittelemätöntä palladium arsee-nitelluridia, jonka koostumukseksi määritel-tiin $\text{Pd}_{11}\text{As}_2\text{Te}_2$.

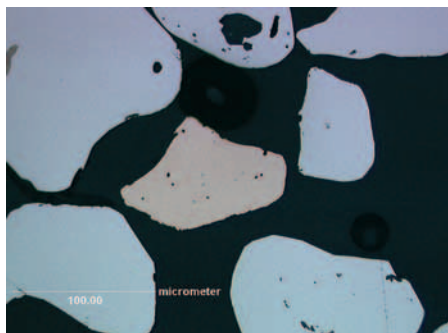
Tämän mineraalin kemiallinen koostu-mus vastaa aikaisemmin Törnroosin ja mui-den (1996) Miessijoelta analysoimaa Pd mineraalia, jota ei kuitenkaan aiemmin pys-tytty täysin karakterisoidaan. Mineraalin nimeksi päätettiin ehdottaa tämän johdos-ta törnroosiitti ottaen huomioon myös pro-fessori **Ragnar Törnroosin** uraauurtavan tutkimustyön 1980-luvulta lähtien Lem-menjoen ja Ivalojoen platinaryhmän alku-aineiden mineraalien tutkimuksessa. Löyde-tystä rakeesta tehtiin Englannissa Lontoos-sa Natural History Museumissa tarvittavat kovuus- ja heijastuskyky mittaukset Dr. **Chris Stanleyn** toimesta ja röntgendiffrak-tiotutkimukset Laurentian yliopistossa Sud-buryssä Kanadassa professori **Andy MacDo-naldin** toimesta (Kojonen ja muut 2011). Mineraalin elektronimikroanalyytit teki FM **Bo Johanson** GTK:ssa Cameca SX-100 mikrosanalyysaattorilla. Kansainvälisen mi-neralogisen assosiaation (*engl.* International Mineralogical Association) uusien mineraa-lien ja mineraalinimien komissio (*engl.* Commission of New Minerals and Mineral Names) hyväksyi uuden mineraalin ja sen nimen törnroosiitti (*engl.* törnroosite) vuon-na 2010 (2010-043). Alkuperäinen näyte

on talletettu Natural History Museumin kokoelmiin Lontoossa näytenumerolla BM 2010, 100.

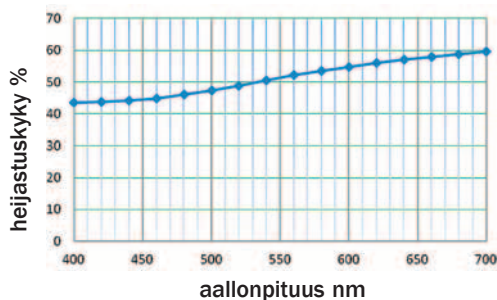
Törnroosiitin mineraloginen kuvaus

Törnroosiitti on mikroskooppisesti läpinä-kymätön (opaakki), ja sillä on metallinen kiilto. Sen viiru on musta tai hopean mus-ta. Polarisaatiomikroskoopissa yhdellä pola-risaattorilla heijastuneessa valossa ilmassa törnroosiitti on kellertävän valkoinen (Kuva 3) ja ristiinpolarisoidussa valossa se on iso-trooppinen. Törnroosiitin heijastuskykyar-voiksi (Kuva 4) saatiin 45.4 % (470 nm), 51.0 % (546 nm), 54.1 % (589 nm) ja 57.45 % (650 nm) (Kojonen ja muut, 2011). Vickers kovuus luvuksi (Vickers Hardness Number) mitattuna 25 gramman painolla saatiin 509 ja 536, keskiarvo 519 vastaten Mohsin kovuutta 5. Laskettu tihe-yys on 11.2 g/cm³. Tiheys laskettiin analy-soidusta kemiallisesta koostumuksesta ja röntgenmäärittelyssä saaduista hilamitois-ta, jotka ovat a 12.3530 Å, V 1885.03 Å³, $Z=8$, avaruusryhmä $Fd\bar{3}m$. Nickel-Strunzin luokittelussa (Strunz & Nickel, 2001) törn-roosiitti sijoittuu luokkaan 2.AC.15 metal-loidien metalliseokset platinaryhmän metal-lien kanssa. Törnroosiitti on isostruktuuraa-linen miessiiitin $\text{Pd}_{11}\text{Se}_2\text{Te}_2$ ja isomertieitin $\text{Pd}_{11}\text{As}_2\text{Sb}_2$ kanssa. Pearsonn symboli koodi on cF120. Törnroosiitin koostumus määri-tettiin elektronimikroanalyyssaattorilla kym-menestä analyysipiteestä. Analyysien keski-arvo on painoprosentteina Pd 72.04, Pt 1.75, Sn 2.13, Sb 0.85, Bi 0.79, As 8.77, Te 13.15, summa 99.48. Mikroanalyyssien kes-kiarvosta laskettu empiirinen kaava on $\text{Pd}_{10.85}\text{Pt}_{0.14}\text{As}_{1.88}\text{Sb}_{0.11}\text{Te}_{1.65}\text{Sn}_{0.29}\text{Bi}_{0.06}$.

Kuvassa 3 näkyvä törnroosiittirae on ai-noa näytteestä löydetty ja siitä tehtiin kaik-

Kuva 3. Polarisaatiomikroskooppikuvan keskellä on kellertävän valkea rae törnroosiittiä, muut valkeat rakeet ovat platina-arsenidia sperryliittiä, tasopolarisoitu valo, näyte Pekka Turkk/Miessi 2005 hienofraktio.

Kuva 4. Heijastuskyydyn mittaustulokset välillä 400–700 nm, standardi WTiC Zeiss #314, mittaussala 20 x 20 µm, 20x objektiivi, väliaine ilma, 100 W halogeeni valolähde.

ki mineralogiset määritykset, jotka tarvitaan uuden mineraalin karakterisointiin IMA:n (Internationa Mineralogical Association) vaatimusten mukaan. Täydellinen englannin kielinen kuvaus on julkaistu Canadian Mineralogistin vuoden 2011 joulukuun numerossa (Kojonen ja muut 2011). Uuden mineraalin määrittäminen vaatii erikoislaitteita ja -taitoja, joita kaikkia ei Suomessa ole valitettavasti saatavilla.

Yhteenveto

Uusi mineraali törnroosiitti $\text{Pd}_{11}\text{As}_2\text{Te}_2$ on kuutiollinen ja sen avaruusryhmä $Fd\bar{3}m$, kuten myös sen kanssa isostruktuuraisilla isomertieitiillä $\text{Pd}_{11}\text{As}_2\text{Sb}_2$ ja miessiitiillä $\text{Pd}_{11}\text{Se}_2\text{Te}_2$ (Kojonen ja muut 2007, Kojonen 2008). Kaikilla on kaavassa 15 atomia, joista 11 on palladiumia ja vähäisessä määrin platinaa, ja neljä atomia arseenia, antimonin, vismuttia, tinaa, telluuria ja seleeniä. Viimeksi mainitut anionit korvaavat toisiaan mineraalin hilassa. Hilamitta a on törnroosiitilla 12.353 Å, miessiitiillä 12.448 Å ja isomertieitiillä 12.283 Å. VHN kovuus on törnroosiitilla 519, miessiitiillä 362 ja isomertieitiillä 592. Vastaavat Mohsin kovuudet ovat 5.2–2.5 ja 5.5. Lemmenjoella on törnroosiittiä ja miessiittiä tavattu vain Miessijoesta, isomertieittiä on Miessijoen lisäksi myös runsaasti Kaarreojoella. Ulkomailta on törnroosiitin kemiallista koostumusta vastaavaa mineraalia tavattu Monchegorskista Kuolan niemimaalta (Grokshovskaja ja muut 2009) ja Etelä-Afrikan Bushveld intruusion platinareefien yli kulkevien jokien raskasmineraaleista vaskatuista platinamineraalifraktioista (Oberthür ja muut 2004). Myös Brittiläisestä Colombiasta Kanadasta on tavattu Te-pitoinen isomertieitti (Barikov ja muut 2008) upamineraalien platina-mineraalifraktiosta. On todennäköistä, että kaikki edellä mainitut mineraalit muodostavat seossarjan, jossa Pd esiintyy kationina ja As, S, Se sekä Sb, Sn, Bi ja Te anioneina (Kuva 5).

Platinaryhmän alkuaineiden runsas esiintyminen Lemmenjoen alueella Miessijoella, Jäkälä-äytsillä, Hopiaojalla, Pehkosenkurulla, Puskuoajalla ja Kaarreojoella viittaavat siihen, että granuliitin alla on platinametallipitoinen kerrosintruusio, joka on paikoitellen näkyvissä jokilaaksoissa ja jopa kal-liopaljastumissa Ala-Miessijoella, Kaarreo-

posits of British Columbia, Canada. Mineral. Petrol. 92, 9–29.

Grokhovskaja, T.L., Lapina, M.I. and Mokhov, A.V. 2009: Assemblages and genesis of platinum-group minerals in low-sulfide ores of the Moche-tundra deposit, Kola Peninsula, Russia. *Geology of Ore Deposits*, 51, 467–485.

Kojonen, K.K., Tarkian, M., Roberts, A.C., Törnroos, R. and Heidrich, S. 2007: Miessiite, $\text{Pd}_{11}\text{Te}_2\text{Se}_2$, a new mineral species from Miessijoki, Finnish Lapland, Finland. *Can. Mineral.*, 45, 1221–1227.

Kojonen, K.K. 2008: Lemmenjoen platinami-neraaleista ja uusi mineraali, miessiitti. *Prospäkkäri*, 2, 28–37.

Kojonen, K.K., McDonald, A. M., Stanley, C.J. and Johanson, B. 2011: Törnroosite, $\text{Pd}_{11}\text{As}_2\text{Te}_2$,

a new mineral species related to isomertieite from Miessijoki, Finnish Lapland, Finland. *Can. Mineral.* 49, 6.

Oberthür, T., Melcher, F., Gast, L., Wöhr, C. and Lodziak, J. 2004: Detrital Platinum-Group Minerals in rivers draining the Eastern Bushveld complex, South Africa. *Can. Mineral.*, 42, 563–582.

Strunz, H. and Nicel, E.H. 2001: *Strunz Mineralogical Tables*. E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung (Nägele u. Obermiller) Stuttgart. 870 p.

Törnroos, R., Johanson, B. and Kojonen, K. 1996: Alluvial nuggets of platinum-group minerals and alloys from Finnish Lapland. IGCP Project 336 Symposium, Rovaniemi, Finland, August 1996, Program and Abstracts, Poster Abstract p. 85–86.

- Subaru pumput (Robin) ja varaosat
- Gold Miner konevaskoolit
- paineenkestävää, rullattavaa vesiletkua ja pakkaussukkaa useita kokoja
- Tarkkuusvaakoja 0-50, 0-250 ja 0-1000 g
- Peltivaskoolit (Inarilainen)
- Koeputket ja pipetit
- Tarkkuusluupit 10x21, 20x21 ja 30x21

VeitsiVakka

Kummunkatu 12 83500 Outokumpu

0400-172 632

veitsivakka@telemail.fi

Tieran sadan vuoden taival

Arvo Ruonaniemi syntyi Raahessa 22.1.1912. Hän valmistui Raahen porvari- ja kauppaopistossa merkonomiksi, aloitti työntöön 12-vuotiaana lautapoikana ja maalarinoppilaana ja 1933 toimittajana Raahen Seudussa. Myöhemmin hän oli toimittajana Kalevassa ja Lapin Kansassa, josta jäi eläkkeelle 1977.

Arvon kirjailijauran alkuna voitaneen pitää hänen vuonna 1974 julkaisemaansa Lapin Kullankaivajain Liiton 25-vuotishistoriikkia, Kultahiekka ja tiimalasi. Teoksen pohjana olivat Arvon vuodesta 1947 alkaen keräämät tiedot ja kuvat kullankaivajien touhuista. Kullankaivu on keskeinen teema läpi Ruonaniemen tuotannon, ja lukemattomat ovat ne yhteydet, joihin hänen tietojaan

Lapin kullankaivun historiasta on lainattu.

Välirauhan aikana Arvo oli töissä Liinahamarissa. Sodassa hän toimi kenttävartion päällikkönä Kalastajasaarennon Mustatunturissa, Lutolla ja Uhtualla. Inarista tuli hänen perheensä kotipaikka sodan jälkeen. Siellä tulivat tutuiksi laajat erämaat sekä kulta- ja poromiehet, jotka kasvattivat Tiera-toimittajan ja kirjailijan. Käytännössä Tiera-nimimerkki syntyi jo kesäkuussa 1933 Arvon aloittaessa toimitusharjoittelijana Raahessa. Vanhasta almanakasta oman syntymäpäivän kohdalta löytyi nimi Tiera, joka on Kalevalassa Lemminkäisen taistelutoveri ja taidokas keihäänkäyttävä.

Sotilasarvoltaan Tiera on reservin kapteeni. Hän oli Lapin reserviupseeripiirin tie-

"Paljon onnea Tiera 100 v.", kajautti liiton liki 300-päinen seminaariväki kuvatervehdyksen kera.

dotusupseerina 15 vuotta. Tiera on kutsuttu Lapin Kullankaivajain Liiton kunniajäseneksi 28.3.1987. Eräilyn, kirjoittamisen, valokuvaamisen ja veteraanityön lisäksi hänen rakkaimpiin harrastuksiin on kuulunut kanakoiratyö ja koirakilpailujen tuomarointi. Perheeseen kuuluu **Eva**-vaimo, viisi lasta ja neljä lastenlasta. Hän asuu vaimonsa Evan kanssa Rovaniemen keskustassa.

En pysty muistamaan tarkkaan, koska tapasin Tieran ensin kerran, ehkä joskus 1960-luvun lopulla. Meitä yhdisti kiinnostus Lapin kultaan ja ystävyys **Heikki Kokoon, Nipa Raumalaan, Yrjö Korhoseen** ja muihin edesmenneisiin legendoihin. Ensimmäinen ja selkeä mielikuva tulee syksystä 1969 Lapin Kullankaivajain Liiton 30-vuotisjuhlista Laanilasta. Vuosikymmenien varrella olemme kohdanneet monesti Inarissa, Rovaniemellä, Tankavaarassa ja joskus pääkaupunkiseudullakin. Joka kerran on praatattu pitkään, mutta aina on juttu jäänyt sen verran kesken, että sitä on pitänyt muulloin jatkaa.

Lähes kaikki uusimman kirjan tekstit Tiera on kirjoittanut kevään ja kesän 2011 aikana. Mukana on joitakin vanhempia kirjoituksia ja vanhat runot kulkevat mukaan uusiinkin ajatuksiin. Ainoa ongelma kirjoit-

Liiton edustajisto kävi Tieran kanssa juhlalounaalla Rovaniemellä 27.1.2012. Vas. ex-puheenjohtaja Pekka Salonen, varapuheenjohtaja Hannu Viranto, Esko Orava, kunniajäsen Tiera ja Jukka Kela.

tamiselle on vanhan mekaanisen kirjoitus-koneen katoaminen; sormet eivät oikein totu toisenlaisten koneiden naputtamiseen, ”pää kyllä jauhaa, mutta sormet eivät tahdo pysyä perässä”.

Lapin Radion toimittaja **Jorma Korhosen** 100-vuotishaastattelussa Tiera pitää mahdollisimman valitettavana tekona koneellisen kullankaivun väärin perustein tehtyä lopettamista Lemmenjoella. Hänen mielestään Lapin kullankaivuperinnettä ei saisi missään tapauksessa vaarantaa. Kullankaivua Tiera pitää Lapin matkailulle yhtä tärkeänä elementtinä kuin poroa.

Tieran viimeisimmät

Hipputeoksen julkaisemat kirjat:

- ♦ Vuosisata, Tulilappia tutkimassa, Petsamo peräämässä 2011
- ♦ Eräkaskuja Lapin Kansan palstoilta 2011
- ♦ Ruskan jälkeen, runoja sateenkaaren alta 2010
- ♦ Kulta Lapin ja Pohjolan elinkautisia 2009
- ♦ Maa taivaanrannan takana, tarinoita Petsamosta ja Peräpohjolasta 2008
- ♦ Muistojen selkosilta 2007
- ♦ Lemmenjoen kultamuistot 2006
- ♦ Puhtailla selkosilla, erätarinoita Inarista ja Petsamosta 2006

*Hän jäkäläpartako viimeinen,
joka seurasi kutsua vapauden,
saada itse määrätä matkastaan,
sen kolhut tuntee tunnossaan,
ja myöskin ilot elon sen...*

*Hänkö viimeinen
– elinkautinen...*

Tieran runo ystävilleen Inarin
hautausmaan Pyrkyripalstalla.

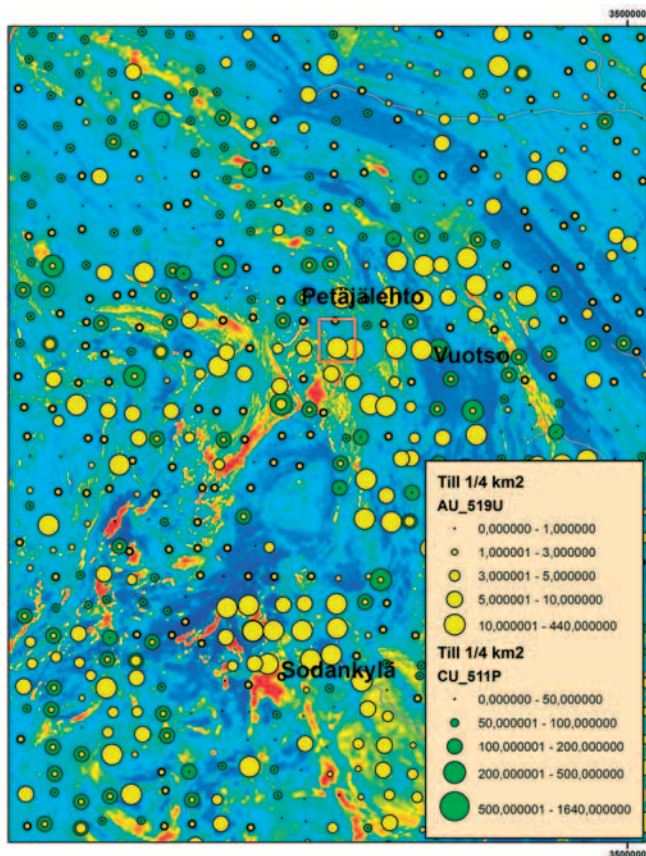
Teksti: Eelis Pulkkinen

Pohjois-Suomen suurin IOCG-tyypin malmi Sodankytän Petäjälehdossa

Petäjälehdon tutkimuskohde sijaitsee Sodankylässä, karttalehdellä 3724 08, Porttipahdan tekojärven pohjoispuolella. Vuotson kylältä tutkimuskohteelle on matkaa noin 40 km valtatie 4:stä länsiluoteeseen (Kuva 1). Petäjälehdon ja sen ympäristön maapeite koostuu laajoista, loivasti kumpuilevista moreenimaista ja niiden välissä olevista suoalueista. Tekojärveen laskee useita puroja ja pieniä jokia, jotka halkovat suoalueita ja joiden uomien varret ovat usein vaikeakulkuisia kuusi- ja koivuvaltaisista ryteikköjä. Avokallioita ja kalliopaljastumia on alueella niukasti.

Outokumpu Oy:n malminetsintä teki 1970-luvulla alueellisen purosedimenttikartoituksen Porttipahdan pohjoispuolisella alueella. Nämä tulokset annettiin GTK:lle.

Kuva 1. Tutkimusalueen sijainti Sodankylässä, karttalehdellä 3724 08 Porttipahdan tekojärven pohjoispuolella. Sinne on Vuotson kylältä haarautuvaa soratietä pitkin matkaa noin 40 km valtatieltä länsiluoteeseen.

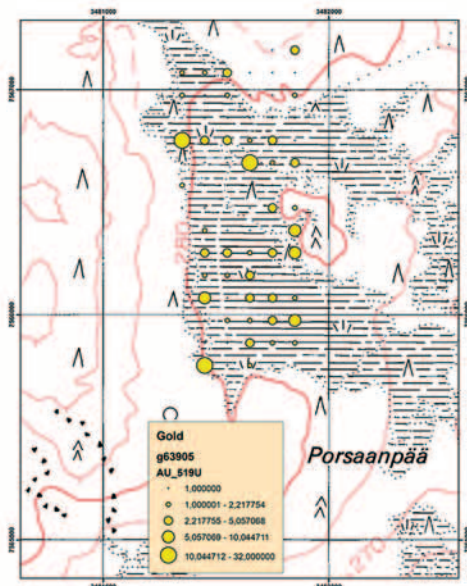
Tulosten tulkinta osoitti alueella olevan Cu-Zn-Pb-Ag-esiintymiä. Näiden tulosten perusteella alueelle tehtiin 1980-luvun puolivälissä kaksi kohteellista moreeninäytteenottoa. Tuloksissa havaitut Au-, S-, As-, Fe- ja Cu-pitoisuudet antoivat alkusysäyksen Petäjälehdon tutkimuksille vuonna 2002. Kohteelliset geokemialliset tutkimukset tehtiin 100 x 100 m:n verkolla 1,5 metrin syvyydeltä mineraalimaan pinnasta otetuista moreeninäytteistä. Näytteiden fraktiosta < 0,06 mm analysoitiin 32 alkuainetta ICP-AES-menetelmällä ja Au-, Pd- ja Te-pitoisuus FAAS-menetelmällä. Näytteet otettiin kahdesta kohteesta: Porsaanpää ja Lampi (Kuvat 2–5).

Petäjälehdon tutkimusalueella on kohteellisen mukaan useita moreenigeokemian kulta- ja kuparianomalia (Kuvat 2–5). Anomaliat muodostavat ryppäitä, joista osassa kummatkin metallit ovat anomaliaisia, mutta osassa vain kulta.

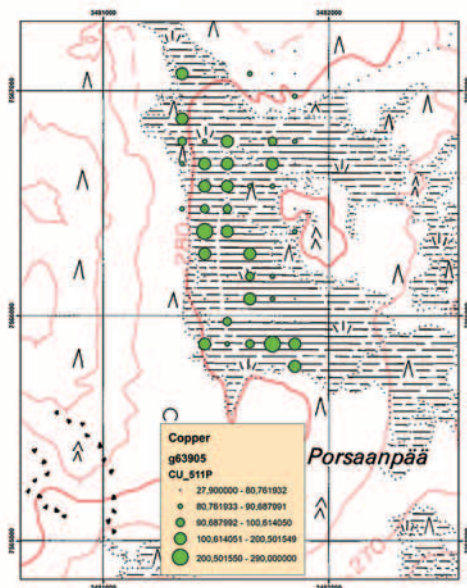
Aeromagneettisen aineiston perusteella alueella on havaittavissa pohjois-eteläsuuntainen noin 7 km pituinen, diagonaalikuviainen rakenne, jonka tulkittiin johtuvan toisiaan risteävistä kivilajeista.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, löytyykö moreenin geokemian antamille malmiviitteille vastetta kallioperästä. Näihin rakenteisiin liittyvää kultapotentiaalisuutta ryhdyttiin selvittämään geologisen kartoituksen, maastogeofysiikan, moreenigeokemian, raskasmineraali- ja MMI-tutkimusten sekä kairausten avulla vuosina 2002–2008.

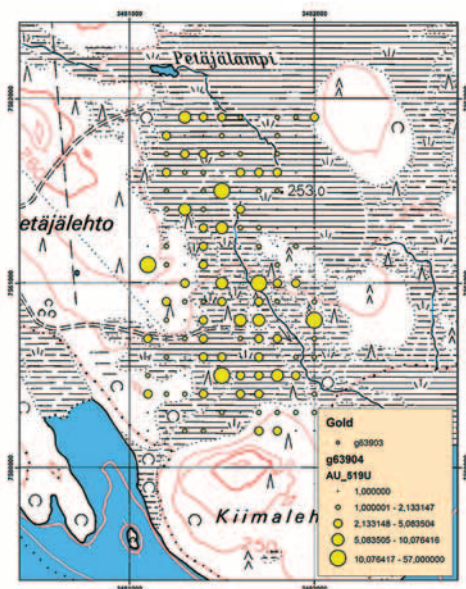
Suunnitelmat ja toteutuksen on tehnyt suurelta osin geologi **Eelis Pulkkinen**. Geologi **Veikko Keinänen** suunnitteli pääosin kairaukset, mutta analysoivat kairasydännäytteet valittiin ja raportoituihin yhdessä Eelis Pulkkinen kanssa. Geofysikaalisten mitausten suunnittelusta ja tulkinnasta on vas-

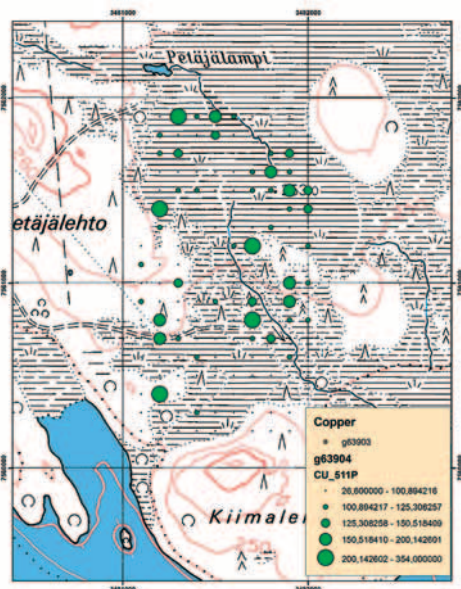
Kuva 2. Kohteellisen moreenigeokemian kulta-pitoisuus Porsaanpäässä.

Kuva 3. Kohteellisen moreenigeokemian kupari-pitoisuus Porsaanpäässä.

Kuva 4. Kohteellisen moreenigeokemian kulta-pitoisuus kohteessa Lampi.

Kuva 5. Kohteellisen moreenigeokemian kuparipitoisuus kohteessa Lampi.

tannut geofyysikko **Heikki Salmirinne**. Tutkimusavustajat **Vilho Mäntynen**, **Pauli Vuojärvi** ja **Antti Pakonen** valvoivat pääosin kairauksen. Vilho Mäntynen osallistui lisäksi kallioperäkartoitukseen.

Kausiapulaiset **Jenni Hasa** ja **Hanna Junttila** (os. Haapalainen) tekivät alueella Eelis Pulkkinen johdolla pilottitutkimuksena raskasmineraalitutkimuksen (Kuva 6).

Kuva 6. Naistyövoima kaivoi näytteet.

Siinä testattiin näytekokoa. Testinäytteet, 5, 10 ja 20 kg, otettiin lapiolla moreenin c-horisontista alueen eteläosasta. Näytteet rikastettiin vaskaamalla. Upa käsitti pääasiassa magnetiittia ja hematitiittia. Rikasteen fraktio < 0,5 mm jauhettiin ja analysoitiin menetelmällä 703P. Käytetyssä kuningasvesiuutoksessa liukenee magnetiitti, mutta hematitiitti on hyvin niukkaliukoinen. Tulokset

osoittivat rikasteen magnetiitin sisältävän 570 ppb Au ja 22 ppb Pt. Tämän perusteella oletettiin, että Au-anomalioiden alkupe-
rä saattaa liittyä alueen voimakkaisiin mag-
neettisiin anomaliaihin. Seuraavassa vaihees-
sa pienellä kaivurilla (Kuva 7) otettiin 1,5
metrin syvyydeltä 46 moreeninäytettä.

Näytteiden bulkinäyte, fraktiot 0,5–0,06
mm ja < 0,06 mm analysoitiin menetelmil-
lä 511P ja 522U. Tulokset osoittavat frakti-
ossa < 0,06 mm olevan näytteessä M/3724/
2005/08 63,6 ppb Au ja saman näytteen
fraktiossa 0,5–0,06 mm 2 ppb Au sekä bul-
kinäytteessä 1,5 ppb Au. Sama näytteen
karkeuden mukaan pitoisuuden laskeva
trendi on todettavissa myös kahdessa muussa
Au-anomalisissa näytteessä.

Raskasmineraalitutkimuksen näytteiden
esirikastus tehtiin isolla rumpuseulalla ja sii-

*Kuva 7. Raskasmineraalinäytteenottoon käy-
tettiin Terho Ukkolan minikaivuria.*

hen liitetyllä rännillä (Kuva 8). Rihloihin
jäänyt konsentraatti rikastettiin manuaali-
sesti vaskaamalla (Kuva 9). Loppuvaiheessa
kohteessa tehtiin vielä maaperägeologinen
tutkimus ja näytteenotto tutkimusmontu-
tuksella.

Kuva 8. Raskasmineraalinäytteiden rikastus rumpuseulalla ja rännillä.

Kuva 9. Rikasteen kultahippuja tarkastellaan Vuotsossa, kuvassa Jenni Hasa ja Hanna os. Haapala.

Kuva 10. Kaivinkone on nousemassa kvartsiittirakan yli kultapitoiseen hiertokontaktiin.

Stratigrafisen tutkimuksen lisäksi tehtiin moreenigeokemiallisia, raskasmineralogisia ja litologisia tutkimuksia sekä suuntauslasukuja ja kallioperähavainnointia. Tämän osan tutkimusten suunnittelusta ja toteutuksesta vastasivat geologit **Pertti Sarala** ja **Anne Peltoniemi-Taivalkoski** (os. Peltoniemi) sekä Eelis Pulkkinen. Tutkimuksissa avustivat kentällä kausiapulainen **Teemu Voipio** ja näytteenkäsittelyssä tutkimusavustaja **Jorma Valkama**.

Tutkimusten tuloksen on rajattu pohjois-etelä suunnassa 8 km pitkä ja 3–5 km

leveä kulta-, kupari-, sinkki- ja REE-pitoinen alue. Parhaimmat kultapitoiset kohteet ovat Porsaanpäässä oleva 20 m leveä kvartsi-karbonaattijuonisto ja sen jatke keskellä aluetta. Lisäksi alueen keskellä on uudelleen kiteytyneen kvartsiittin ja ultramafisen kiven hiertyneessä kontaktissa selvä kairauskohde (Kuva 10).

VIITE

http://arkisto.gtk.fi/m19/3724/m19_3724_2008_12.pdf

MERKKI PÄIVÄT

*Et vanhene, muutut vain
kokeneemmaksi kullankaivajaksi.*

Lapin Kullankaivajain Liitto onnittelee jäseniään!

85 v.

3.4. Tyyne Mikkonen, Inari

85 v.

1.5. Lauri Skants, Oulu
10.5. Eino Peltola, Orimattila
24.6. Johan Grönlund, Naantali

75 v.

29.6. Sulo Tunturi, Hämeenlinna

70 v.

4.5. Keijo Hoffren, Saariselkä
4.6. Toivo Järvenpää, Siikainen
8.6. Eero Iivonen, Iittala
9.6. Kari Salonen, Helsinki
9.6. Aarno Valkeajärvi, Mutala
10.6. Taisto Järvinen, Jämsänkoski
19.6. Reino Purho, Imatra
22.6. Jussi Moisio, Ivalo
26.6. Erkki Toro, Lehmo

65 v.

5.4. Olavi Laine, Hämeenlinna
6.4. Deila Prepula, Kauniainen
8.4. Pertti Huusko, Paltamo
16.4. Kari Holmberg, Helsinki
20.4. Sauli Korpelainen, Suomenniemi
25.4. Aarni Mäkinen, Piikkiö
26.4. Markku Kankimäki, Alavus
26.4. Timo Lehto, Kokkola
26.4. Hannu Peltonen, Ylivieska
28.4. Markku Taino, Kangaslampi
1.5. Olli Lehtivuori, Kokemäki
2.5. Leena Kangasharju, Oulainen
2.5. Pekka Tilli, Ylämaa

11.5. Baazo Rantanen, Espoo
17.5. Matti Saviharju, Mäntsälä
21.5. Matti Taskinen, Varkaus
26.5. Markku Pyykkö, Tampere
28.5. Pekka Nuutinen, Siuntio
29.5. Ahti Majanen, Tukholma Ruotsi
3.6. Johannes Kettunen, Vantaa
5.6. Risto Koskiahho, Hamina
12.6. Yrjö Kivimäki, Mänttä
27.6. Maija Haikonen, Paimela
28.6. Barbara Koivisto, Lahti
29.6. Yrjö Laalahti, Halli

60 v.

2.4. Olavi Kiiskinen, Kaamanen
2.4. Teuvo Murtosaari, Seinäjoki
9.4. Juhani Falck, Sarajärvi
9.4. Rita Mönkkönen, Mikkeli
10.4. Juhani Iltanen, Vatajankoski
10.4. Tero Itäinen, Vantaa
12.4. Kauko Kippo, Lohtaja
15.4. Terttu Kylmäniemi, Kuru
17.4. Veikko Talonpoika, Hämeenkyrö
25.4. Erik Pörhö, Kemi
30.4. Aarre Vaikkinen, Nummela
1.5. Ilpo Hyvärinen, Karlborgsverken Ruotsi
6.6. Markku Sinkkonen, Imatra
8.6. Heino Laitala, Kittilä
10.6. Mariitta Mäkelä, Sippola
10.6. Pekka Suikkanen, Lappeenranta
11.6. Terttu Korpimäki, Kauhava
13.6. Mauri Orava, Oulu
13.6. Reijo Juomoja, Kouvola

15.6. Juha Putkinen, Keminmaa
15.6. Hannu Ahtoniemi, Veteli
19.6. Esko Honkakoski, Tyrnävä
23.6. Eino Kokko, Punkalaidun
27.6. Kauko Kaltiainen, Vantaa
30.6. Tapio Savilampi, Oulu

50 v.

19.5. Jouni Hannukka, Lappeenranta
4.6. Jarmo Talvitie, Tampere
26.6. Anita Alho, Tampere
26.6. Pekka Pirkola, Haapavesi
9.6. Jukka Jokela, Ylilesti
23.6. Tapio Tolppanen, Siikajärvi
14.4. Arto Suvisalo, Karuna
19.6. Merja Viinikainen, Leppävesi
9.6. Tuija Rimpinen, Vatajankoski
17.6. Aino Anttila, Ilmajoki
10.6. Ilpo Väyrynen, Kemi

Myöhästyneitä onnitteluita

70 v.

7.7.2011 Esa Meriläinen, Haukipudas
1.12.2011 Mikko Pihlman, Joensuu

60 v.

2.2.2012 Seppo Raikunen, Helsinki

50 v.

21.8.2011 Jarmo Seitaniemi, Sodankylä

Lapin Kullankaivajain Liiton jäsenillä on oikeus kaivaa ao. valtauksilla omia käsityövälineitä käyttäen. Elämäkumppani, joka ei osallistu itse kullankaivuun, voi olla mukana kuulumatta yhdistykseen. Alle 16-vuotiaat perheenjäsenet voivat osallistua myös monttuhommiin ilman jäsenyyttä.

Oheiset kartat ovat kopioita valtauskartoista, jotka määrittelevät rajat maastossa. Niitä ei ole tarkoitettukaan suunnistamiseen. Ajo-ohjeita valtauksille saa liiton toiminnanjohtajalta, Saariselän Panimolta, Laanilan Savotta Kahvilasta ja Kutturantien Kultakioskilta.

Valtauksilla ei ole ennakkovarausrjestelmää, vaan kaivamaan voi alkaa paikassa, jossa ei ole toisen kaivajan työmaata. Yleisiä käytäytymisnormeja ja kultamaiden reiluja perinteitä noudattaen taataan jokaiselle mahdollisuus yrittää.

Sallitut työvälineet ovat vaskooli, käsityövälineet, ränni, pesulaite ja vesipumppu. LKL ei ole hakenut valtauksille ympäristöluvanalaiseksi luokiteltavien työmetodien, eli kaivinkoneen tai imurin vaatimia ympäristölupia, eikä alueilla saa näillä välineillä näin ollen toimia.

LKL Ry ei vakuuta toimintaa jäsenvaltauksilla, eikä se ole korvausvelvollinen alueella toiminnasta jäsenilleen tai kolmannelle osapuolelle koituvista haitoista tai vammoista.

Tietä ei saa sortumisvaaran vuoksi kaivaa.

Liitto ei järjestä majoitusta alueilla. Leiriytyminen on sallittua valtaus- ja erillisten vuokra-alueiden alueella. Laanilan / Kutturantien valtauksilla voi yöpyä asuntoajoneuvoissa.

Kaivajat, käsitelty maamäärä ja saatu kullamäärä on vuoden loppuun mennessä ilmoitettava liitolle vuosiraporttia varten. Löytämässä kullan saa kaivaja luonnollisesti pitää.

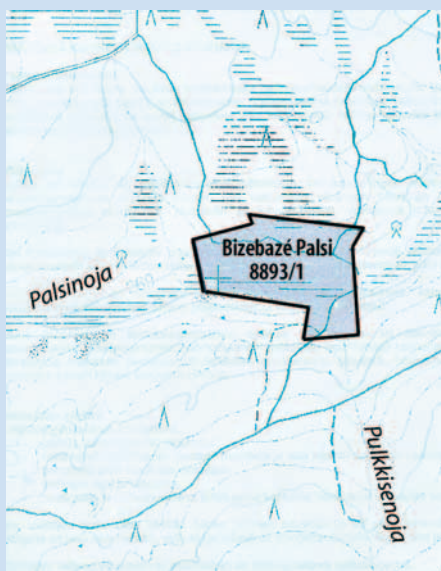
Tarkempia tietoja ja ohjeita ongelmatilanteissa saa liiton toiminnanjohtajalta, puhelin 0400 836 500.

Kultaista kesää ja onnistuneita elämyksiä,

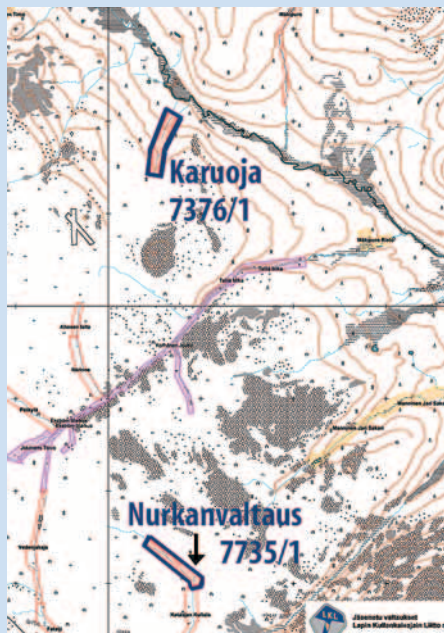
LKL:n hallitus

Liiton jäsenvaltaukset

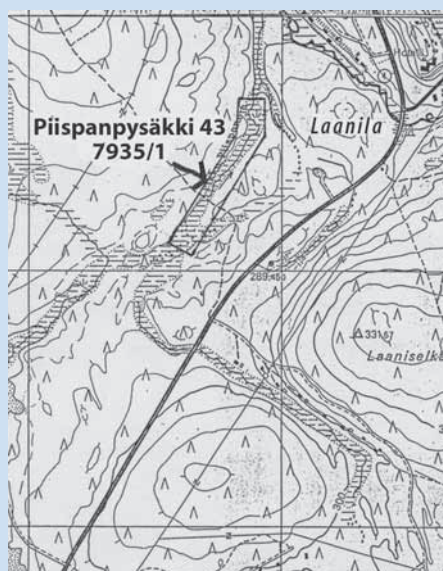
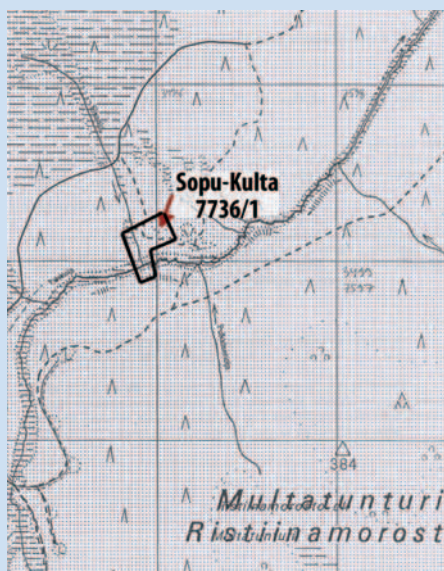
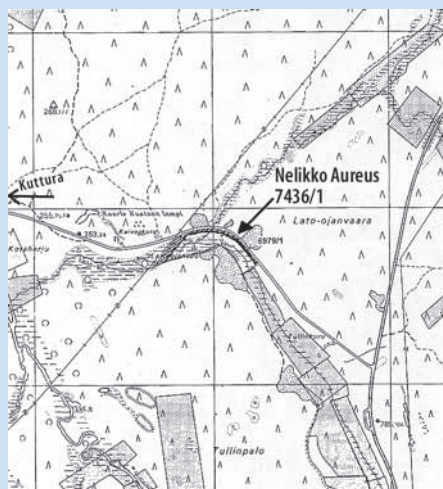
Alue	Kaivosrek.nro	Valtauksen nimi
Karuoja, Lemmenjoki	7376/1	Karuoja Rauennut 31.12.2011
Lato-oja	7436/1	Nelikko Aureus Rauennut 31.12.2011
Kotaoja, Lemmenjoki	7735/1	Nurkanvaltaus
Elsa/Palsinoja	7736/1	Sopu-Kulta
Pikku-Piispanoja	7935/1	Piispanpysäkki 43
Palsinoja	8893/1	Bizebazé Palsi

jäsenvaltaukset karttoineen

LKL on hakenut 31.12.2011 rauenneille valta-
usalueille **Karuoja** Kaiv.rek.n:o 7376/1 ja **Ne-
likko Aureus** Kaiv.rek.n:o 7436/1 uuden kai-
voslain mukaista kullanhuuhtontalupaa. Tuke-
sin päätöksestä tiedotetaan mahd. pian.

Metsähallituksen tiedote kullankaivajille

Lemmenjoen kansallispuiston, Urho Kekkosen kansallispuiston, Ivalojoen ja sen sivuhaarojen (Kutturan suunta) sekä Itä-Lapin alueella 2012

1.7.2011 voimaan tulleen uuden kaivoslain (2011/621) myötä uutena kaivosviranomaisena toimii Turvallisuus- ja kemikaalivirasto eli Tukes.

Uuden kaivoslain mukaan kaivosviranomaisen myöntämät luvat kullankaivuuseen ovat jatkossa kullanhuuhtonatalupia ja niille vakuudet määrää Turvallisuus- ja kemikaalivirasto eli Tukes, jolle vakuus myös asetetaan.

 Kaivutyö on sallittu ainoastaan kaivoslain mukaisilla valtauksilla, kullanhuuhtonta-alueilla ja kaivospiireissä. Vanhan kaivoslain (1965/503 15 § 3 mom.) ja valtauskirjan ehtojen mukaan tutkimustöitä valtauksella ei saa aloittaa ennen kuin vakuudesta on sovittu Metsähallituksen kanssa. Vakuuden määrittämistä varten valtaajan (valtauskirja) on ennen kaivutyön aloittamista toimitettava kaivusuunnitelma Metsähallitukselle (Lemmenjoen ja Urho Kekkosen kansallispuiston sekä Ivalojoen alueen osalta Ivalon virastotalon osoitteeseen ja Itä-Lapin osalta

Sodankylän osoitteeseen). Mikäli kaivaja (valtauskirja) myöhemmin suunnittelee muutosta kaivutoimintaan, joka poikkeaa alkuperäisestä, tulee hänen toimittaa uusi kaivusuunnitelma Metsähallitukselle vakuuden tarkistamista varten.

Kansallispuistoissa on valtaus-, kullanhuuhtonta- ja kaivospiirialueen ulkopuolella kaikenlainen kaivaminen ja maa-ainesten keräily kielletty.

Vuotuinen valtauskorvaus (20 €/ha), kullanhuuhtontakorvaus (50 €/ha) ja kaivospiirimaksu (50 €/ha) maksetaan Metsähallituksen tilille ilman eri kehotusta määräaikaan maaliskuun 15 päivään mennessä tai em. päivän jälkeen annetuista kullanhuuhtontaluvista 30 vrk:n sisällä. Maksamattomat korvaukset saatetaan viipymättä tiedoksi kaivosviranomaiselle kaivoslain 2011/621 70 § mukaisia toimenpiteitä varten.

Valtausten, kullanhuuhtonta-alueiden ja kaivospiirien toiminnassa on huomioitava myös kuntien palopäälliköiden antamat ohjeet palavien nesteiden varastoinnista kullankaivualueilla sekä toimenpiteet mahdollisen öljyvahingon sattuessa. Ohjetta on saatavana Lapin Kullankaivajain liitosta.

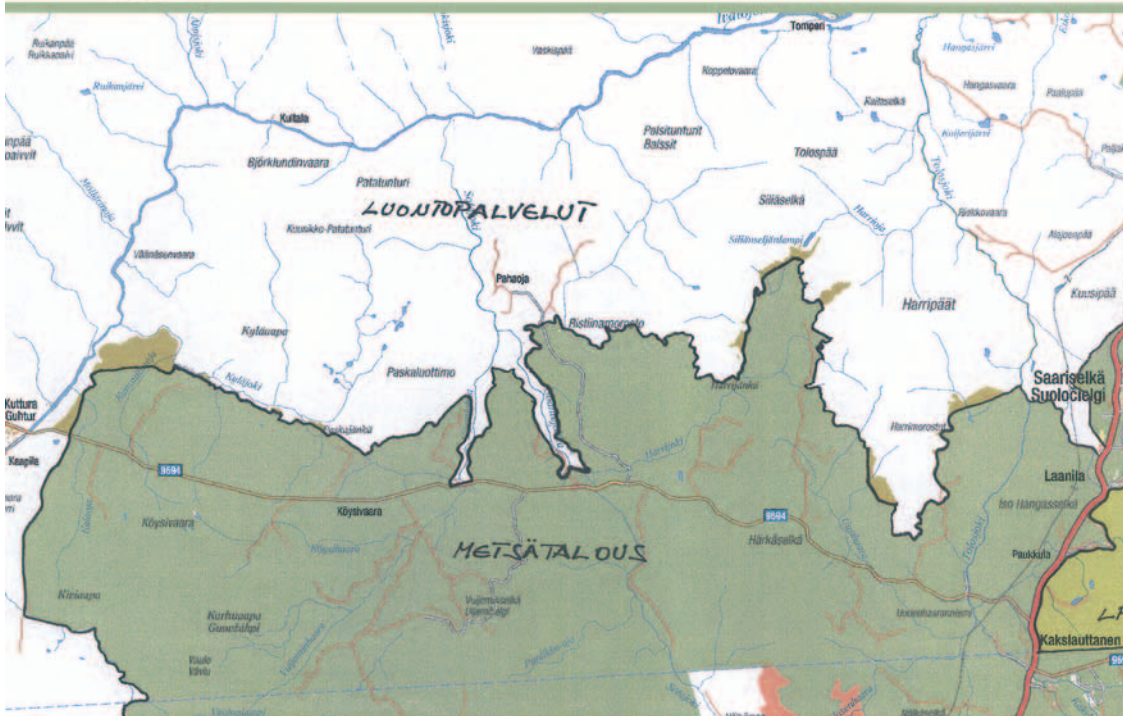

Luontopalveluiden ja metsätalousalueen raja

© Metsäkeskus 17.2.2006 11:02

© Geodata Oy ja Maanmittauslaitos GEO/2242

1:150000

Muuta huomioitavaa

KAIVUMENETLMÄT

► Lapiokaivuvaltauksilla on koneen käyttö kielletty kaikissa työvaiheissa ilman asianmukaisia lupia (ympäristöluvat).

RAKENTAMINEN

► Valtaukselle ja kullanhoidon alueille saa kaivukauden ajaksi pystyttää vain teltan tai laavun, kaivukauden päätyttyä teltta

tai laavu on purettava. Kaikenlainen muu rakentaminen vaatii sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston luvan että kunnan rakennus- tai toimenpideluvan. Kansallispuistoissa voi lisäksi olla omia rakentamista koskevia erityismääräyksiä.

KESÄAIKAINEN MAASTOLIIKENNE

► Metsäautotielle (maastoon rakennettu tie, jossa on sorapinta, ojat/pientareet) ei tarvita maastoliikennelupaa

► Maastoliikennelupa tarvitaan aina kun liikutaan rakennetun metsäautotien ulkopuolella. Kesäaikaisia maastoliikennelupia myönnetään vain jo selvästi olemassa oleville maastourille. Epäselvissä tapauksissa kannattaa aina ennen ajamista tiedustella asiaa Metsähallituksesta.

ASUNTOVAUNUT

► Valtauksella ja kullanhuuhdonta-alueella saa pitää matkailuperävaunua tai asuntoautoa korvauksetta kaivukauden ajan (huom. selvittävä maastoliikenneluvan tarve). Jos matkailuperävaunu jätetään valtukselle talven ajaksi, on siihen hankittava Metsähallituksen lupa, hinta 30 € / vuosi.

► Mikäli matkailuperävaunua tai matkailuautoa ei ole mahdollista sijoittaa valtausalueelle, voi Metsähallitus myöntää luvan sen sijoittamiseksi valtauksen läheisyyteen kaivukauden ajaksi, hinta 50 € / kaivukausi.

► Kutturan tien varressa on Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n vuokraama varasto- ja asunтоваunualue, jonne vaunun voi jättää talveksi.

POLTTOPUUSIASIAT

Maastotarkastuksissa Metsähallituksen henkilökunta kiinnittää erityistä huomiota polttopuulupiin ja maastoliikennelupiin. Valtaukselta, kullanhuuhdonta-alueelta tai niiden läheisyydestä ei saa ottaa minkäänlaista puuta ilman polttopuulupaa. Kansallispuistoihin ei myönnetä maapuunottolupia. Mikäli valtauksella tai kullanhuuhdonta-alueella

on puustoa tutkimustyön esteenä, on puun poistamisesta sovittava ennakkoon Metsähallituksen kanssa.

VAKUUDET

Kullanhuuhdontalupien vakuudet määrää tukes (turvallisuus- ja kemikaalivirasto).

Valtauksille (koskee kaivoskirjalla annettua kullankaivulupaa ja Metsähallituksen määräämää vakuutta) annettavien vakuuksien (Kaivoslaki 503/1965 15 §) minimimäärät:

- lapiokaivuvaltaus 1 200 €
- Topi-lapiokaivuri tai vastaava 2 000 €
- traktorikaivuri 4 500 €
- 20 tonnin kaivuri 6 500 €

Hinnat ovat minimihintoja ja asetetaan valtauksille, joihin pääsee kohtuudella metsäautotietä pitkin kuorma-autolla. Vakuutta korotetaan tapauskohtaisesti etäisyyden kasvaessa (erämaa-alueet, kansallispuistot) tai mahdollisten rakennelmien/rakennusten myötä.

PÄÄTTYNEEN

VALTAUKSEN JÄLKITYÖT

► Kaikki luontoon kuulumaton on vietävä valtauksen tai kullanhuuhdontaluvan päätyttyä pois maastosta, nuotiopaikan kivikeltä voi jättää, mutta nuotiopohjalle ei saa jättää palaneita nautoja, peltipurkkeja, lasia tai muovia

► Kaivumonttujen reunat tulee luiskata yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon.

Lemmenjoen kansallispuisto

Valtaus- sekä kullanhuuhdonta- korvaukset sekä kaivospiirimaksut

- valtauskorvaus 20 € / ha
- kullanhuuhdontakorvaus 50 € / ha
- kaivospiirimaksu 50 € / ha
- Metsähallitus ei lähetä erillistä laskua, eräpäivä 15.3.2012
- Maksun yhteydessä on ilmoitettava kaivosrekisterinumero ja valtauksen / kullanhuuhdontaluvan / kaivospiirin haltija

POHJOLA PANKKI
FI07 5000 0120 2512 92
Metsähallitus luontopalvelut

Valtauksen / kullanhuuhdonta-alueen / kaivospiirin huoltaminen moottori- kelkalla

- Paikkakuntalaiselle maksuton
- Ulkopaikkakuntalaiselle maksullinen.
- Luvan hinta on 40 €.
- Lupa on henkilökohtainen. Lupaa hakiessa tarvitaan valtaus/kaivoskirjan numero ja huoltoajan ajankohta

Lemmenjoen kansallispuiston maastoliikenneohjeistus LKL:n kotisivuilla www.kullankaivajat.fi. Huoltoluvan voi tilata postitse tai käymällä huomioiden ohje kirjallisesti haettavista luvista:
– Metsähallituksen asiakaspalvelu, Virastotalo, Ivalo, PL 36, (Ivalontie 10), 99801 Ivalo, puh. 020 564 7701 ja 020 564 7702, ark. klo 9:00–16:00
– Ylä-Lapin luontokeskus, Siida, Inari, puh. 020 564 7740 ja 020 564 7741, ti–su klo 10:00–17:00, maanantaisin suljettu

Kesäaikaiset maastoliikenneluvat

Hinta kuten moottori-kelkkaluvissa.

Kesäaikaisia lupia myönnetään vain erityisen painavin perustein jo selvästi olemassa oleville urille; lapiokaivajat kertalupina, konekaivajat kiintiökauden loppuun. Lupa haetaan tai tilataan Metsähallituksen Ivalon asiakaspalvelusta. Katso Lemmenjoen kansallispuiston maastoliikenneohjeistus LKL:n kotisivuilla www.kullankaivajat.fi

Polttopuun myynti

- Valtaus- / kullanhuuhdonto-oikeuteen ei sisälly puunotto-oikeutta
- Mikäli valtauksella /kullanhuuhdonta-alueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakoon.
- Maksukuitti on pidettävä maastossa mukana, sillä se on puunottolupaa kysyttäessä tosine puiden maksamisesta.

Polttopuita (=halkoja) myydään Njurkulahden länssistä, hinta on 46 €/p-m³ (sis. alv 23 %). Puuluvan saa Metsähallituksen asiakaspalvelusta Ivalosta tai Inarista

Tarvepuuta ei saa ottaa kansallispuiston alueelta, ei edes maapuuta.

Lisätiedustelut

Irja Mikkonen puh. 020 564 7724, irja.mikkonen@metsa.fios. Metsähallitus, PL 36, 99801 Ivalo

	<i>Urho Kekkosen kansallispuisto</i>
Valtaus- sekä kullanhuuhdonta-korvaukset sekä kaivospiirimaksut – valtauskorvaus 20 € / ha - kullanhuuhdontakorvaus 50 € / ha - kaivospiirimaksu 50 € / ha – Metsähallitus ei lähetä erillistä laskua, eräpäivä 15.3.2012 – Maksun yhteydessä on ilmoitettava kaivosrekisterinumero ja valtauksen / kullanhuuhdontaluvan / kaivospiirin haltija	POHJOLA PANKKI FI07 5000 0120 2512 92 Metsähallitus luontopalvelut
Valtauksen / kullanhuuhdonta-alueen / kaivospiirin huoltaminen moottori-kelkalla – Paikkakuntalaiselle maksuton – Ulkopaikkakuntalaiselle maksullinen. Luvan hinta on 40 €. – Lupa on henkilökohtainen. Lupaa hakiessa tarvitaan valtaus/kaivoskirjan numero ja huoltoajon ajankohta	Huoltoluvan voi tilata postitse puh. 020 564 7200 tai käymällä: palvelupiste Kiehin, Kelotie 1/ Siula, 99830 Saariselkä, puistonjohtaja Sakari Kankaanpää, puh. 040 773 7341
Kesäaikaiset maastoliikenneluvat Hinta kuten moottori-kelkkaluvissa.	Lupa voidaan myöntää vain erittäin painavin perustein, tiedustelut puistonjohtaja Sakari Kankaanpää.
Polttopuun myynti – Valtaus- / kullanhuuhdontaoikeuteen ei sisälly puunotto-oikeutta – Mikäli valtauksella /kullanhuuhdonta-alueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon. – Maksukuitti on pidettävä maastossa mukana, sillä se on puunottolupaa kysyttäessä tosite puiden maksamisesta.	Metsähallitus myy valtaajille kansallispuiston ulkopuolelta maapuu- ja hakkuutähdelupia, joita voi ostaa Metsähallituksen Sodankylän toimipisteestä, puh. 020 564 7354, hinta on 15 € / m³ (sis. alv 23 %). Tarvepuuta ei saa ottaa kansallispuiston alueelta, ei edes maapuuta.
Lisätiedustelut	Irja Mikkonen puh. 020 564 7724, irja.mikkonen@metso.fios. Metsähallitus, PL 36, 99801 Ivalo

Ivalojoki sivuhaaroineen (Kutturin suunta)

Karttaliitteen (katso s. 31) mukaisesti;

Luontopalveluiden alue
POHJOLA PANKKI
FI07 5000 0120 2512 92

Metsätalouden alue
POHJOLA PANKKI
FI83 5000 0120 1439 03

Itä-Lapin alue *

** (Sodankylän, Savukosken, Sallan, Pelkosenniemen ja Kemijärven kuntien alueilla sijaitsevat Metsähallituksen hallintaan kuuluvat alueet, pois lukien Lapin luontopalveluille kuuluvat suojelualueet)*

POHJOLA PANKKI
FI83 5000 0120 1439 03
Metsähallitus
Metsätalous

Huoltoluvan voi tilata postitse tai käymällä:
– Luontopalveluiden alue: Virastotalo Ivalo, Irja Mikkonen, PL 36, (Ivalontie 10), 99801 Ivalo, puh. 020 564 7724
– Metsätalouden alue: Virastotalo Ivalo, Mauri Seipäjärvä, PL 36, (Ivalontie 10), 99801 Ivalo, puh. 020 564 7718

Huoltoluvan voi tilata Ilpo Alanivalta, Metsähallitus/Metsätalous Maankäyttö-
esimies Jäämerentie 15, 99600 Sodankylä
puh. 0400 282 829, fax 020 564 7360
ilpo.alaniva@metsa.fi

Lupa tarvitaan aina kun liikutaan rakennetun metsäautotien ulkopuolella. Kesäaikaista maastoliikennelupia myönnetään vain jo selvästi olemassa oleville maastourille. Kirjallinen lupahakemus karttoineen (esitetty ajourat) lähetetään osoitteella Metsähallitus, PL 36, 99801 Ivalo.

Itä-Lapin alue myöntää tarvittaessa maastoliikennelupia valtausten / kulanhuudonta-alueiden huoltoon, puh. 0400 282 829.

Metsähallitus myy kaivajille maapuuta (= liekopuut, juurakot, kuivat oksat ja hakkuutähdeet) polttopuiksi hintaan 15 €/m³ (sis. alv 23 %). Pahaojantien halkolansista myydään myös valmiita halkoja hintaan 46 €/p-m³ (sis. alv 23 %). Polttopuuluvan voi ostaa Metsähallituksen asiakaspalvelusta Ivalosta, puh. 020 564 7701 tai Saariselältä Kiehisestä, puh. 020 564 7200.

Metsähallitus myy kaivajille maapuuta ja hakkuutähdelupia polttopuiksi hintaan 10,10 €/m³ (sis. 23 % alv). Polttopuuluvan voi ostaa Metsähallituksen Itä-Lapin toimipisteistä: Jäämerentie 15, Sodankylä, puh. 020 564 7354 tai Samperintie 32, Savukoski puh. 020 564 7501 tai Hallituskatu 10, Kemijärvi puh. 020 564 7511

Metsätalouden alue: Pentti Pyykkönen puh. 0400 295 986 pentti.pyykkonen@metsa.fi os. Metsähallitus, PL 36, 99801 Ivalo tai Mauri Seipäjärvä puh. 020 564 7718 mauri.seipajarvi@metsa.fi. Luontopalveluiden alue: Irja Mikkonen puh. 020 564 7724 irja.mikkonen@metsa.fi

Ilpo Alaniva, Metsähallitus/Metsätalous Maankäyttöesimies Jäämerentie 15, 99600 Sodankylä puh. 0400 282 829 ilpo.alaniva@metsa.fi fax 020 564 7360

Avoim kirje Kai J. Rantaselle

Olen tässä seurailut nyt nelisen vuotta Lapin Kullankaivajain Liiton toimintaa ja siinä samalla myös sinun kirjoitteluaasi Kai. Toivottavasti sopii, että sinuttelen. Olemmehan molemmat käsittäkseni sitä samaa sukupolvea, jolle Teitittely alkaa olla jo vähemmän käytetty taiteenlaji. Olen huomannut sinun olevan varsin taitava kynäniekka ja monesti olen pitänyt tyylistäsi ja sanakäänteistäsi. Asiat pitääkin sanoa niin kuin ne ovat.

Kun tulin Lappiin 2007, olivat yhteistyökuviot Kultamuseon ja LKL:n kesken hyvällä mallilla. Hanketta Lemmenjoen koneellisen kullankaivun historian hyväksi alettiin suunnitella yhteisellä innolla. Itsekin ajattelin naiivisti, että tässähän saadaan vielä kulttuurihistoriallisesti suuria aikaiseksi. Sitten Suomen valtion suunnalta alkoi kuulua kaikenlaista ikävää. Yhteinen hanke jouduttiin panemaan jäihin ja kohteet jättämään maastoon ilmojen armoille. Itse en Kultamuseon johtajana tätä olisi halunnut, mutta niinpä vain LKL:n puolelta ilmoitettiin, että tämä oli tässä nyt, palataan myöhemmin. Kultamuseo jäi kuin nalli kalliolle. Meiltä ei kysytty mitään.

Sen jälkeen LKL pyysi Kultamuseolta lausuntoa koneellisen kullankaivun puolesta. Tähän vastasin jo taannoin **Jouko Korhoselle** ja vastaan edelleenkin, ettei ammattisesti hoidettujen erikoismuseoiden tehtäviin kuulu ottaa kantaa intressipiirien välisiin erimielisyyksiin. Museon työnkuvaan kuuluu tallentaa, tutkia ja säilyttää kulttuurihistoriaa. Kultamuseon tehtäviin ei kuulu

virallisten lausuntojen laatiminen näin suuressa ja mittavassa asiassa kuin kaivoslain muutos on ollut. Olisimme ylittäneet toimivaltuutemme. Museoalan korkein viranomainen on Museovirasto ja he kyllä antoivat asiasta painavan lausuntonsa Työ- ja elinkeinoministeriölle. Näin se vain menee. Ei siinä ole kyse sen suuremmasta nuljuilusta.

Tästä huolimatta olen aina mielestäni puhunut henkilönä kullankaivun puolesta. Kun olen tavannut ketä tahansa päättäjiä, olen pyrkinyt avaamaan sanaisen arkkuni. Minun ja Kultamuseon intressi ei kuitenkaan ensisijaisesti ole työvoimapolitiittinen. Se on teidän, sinun Kai ja muiden todellisten kullankaivajien intressi ja niin pitääkin olla. Minä ajattelen tilannetta kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta. Näen, että sinulla ja minulla on samankaltaisia päämääriä, mutta menemme niitä kohti eri suunnista. Toivon sinun käsittävän sen ja arvostavan minun näkemystäni yhtä paljon kuin minä arvostan sinun.

Tuntuu, että käyt toistuvasti pienempäsi kimppuun, kun lyttää Kultamuseon tullen, mennen ja palatessasi. Eihän tässä vain ole kyseessä se entisen pojan ongelma, että kun tosi suuret antavat turpaan, niin mieli paraneekin pienempiä hakkaamalla? Kultamuseon rooli suomalaisessa kulttuurikentässä on rehellisesti myönnettynä melko pieni ja poliittisessa kentässä lähes olematon. En katso omaavani sellaista valtaa, jolla valtion ratkaisu saisi kääntymään, vaikka sinä joskus tunnutkin imartelevan minua sellaisella oletamuksella. En myöskään kannata vanho-

jen kaunojen siirtämistä meidän ”nuorempien” harteille. Mielestäni meidän tulisi elää tässä hetkessä ja tämän päivän todellisuuden ehdoilla. Näkisin, että kullankaivajien tilanne ei parane pientä museota toistuvasti parjaamalla, vaan avoimella yhteistyöllä ja yhteishengellä, rauhanomaisessa rinnakkainelossa.

En valitettavasti päässyt osallistumaan viimeisimpään LKL:n vuosikokoukseen. Se johtui siitä, että olin samana päivänä palaa-
massa Helsingistä. Olin juuri päivää aiemmin päässyt esittämään huoleni Opetus- ja kulttuuriministeriön ylijohtaja **Riitta Kai-
vosojalle** (miten osuva sukunimi!) kaivoslain vaikutuksista perinteisen Lapin kullankaivun häviämiseen. Samaa kysymystä olen vienyt eteenpäin Museovirastossa, Metsähal-

lituksessa, Suomen Museoliitossa ja monessa muussa paikassa, missä olen ääneni kuuluville saanut. Minun mielestäni asiat vain eivät etene jättämällä. Pitkän tähtäimen sinnikäs puurtaminen on tyylini mukaista, enkä ole pitänyt siitä suurta melua. Ehkä pitäisi.

Kiitos, että luit tämän kirjeen. Toivottavasti pistäydyt ohikulkiessasi kahvilla, sillä olet aina tervetullut käymään meillä. Voita-
isiinkin vaikka yhdessä miettiä sitä ideaasi Tankavaarasta Lapin kullankaivun catwalkina. Siinäkin me kaksi ajattelempa melko samalla tavalla.

Ystävällisesti sinun,

Heli Heinäaho

Kultamuseon museonjohtaja

Hei Heli,

Lähetit kirjeen Prospäkkärin päätoimitajalle. Kiitos asioiden avoimesta esiin-
tuomisesta, ja kiitos sanoistasi kullankaivuperinteen puolesta monissa paikoissa, joihin meitä ei edes kutsuttaisi.

Pieni tarkennus alkuun. Emme pyytäneet Kultamuseolta lausuntoa koneellisen kullankaivun puolesta, tai kannanottoa intressipiirien erimielisyyksiin.

Pyysimme lausuntoa kaivoslain uudistamiseen liittyen koko aktiivisen kullankaivuperinteen säilymisen puolesta. Vastaavassa tilanteessa en pysty uskomaan, etteikö esimerkiksi Merimuseo Vellamo olisi voinut ottaa kantaa vapaan kauppamerenkulun puolesta.

Uskon vakaasti siihen, että mikäli koko pohjoinen kotikenttä olisi voimakkaasti lähtenyt tukemaan Lapin kullankaivua, eivät ammattimaisen kullankaivun lakkauttami-

seen tähdenneet viranomastoimenpiteet olisi lainvalmistelussa saaneet ponnistuspo-
jaa, joka edesauttoi ammattikullankaivulle madonluvat lukeneiden pykälien säilymistä liki muuttumattomina aina eduskunnan hyväksymään lakiin saakka.

Siinä rintamassa olisi kaikki tuki ollut tarpeellista. Ja kyllä minä olen vilpittömästi sanoen saanut sellaisen kuvan, että Kultamuseota kuullaan viranomais-
tahoilla monissa aktiivikullankaivuakin sivuavissa asioissa.

Ammattimaisen kullankaivun häätämisen alueelta tulee vääristämään koko kullankaivun kuvan myös Lemmenjoen alueella. Katoaa tähän saakka katkeamattomana ja elävänä siirtynyt ammattimaisen kullankaivun perinne ja kulttuuri. Katoaa se kulttuurihistoria, jota teidän olisi määrä tallentaa, tutkia ja säilyttää. Sen säilymisen puo-

lesta lausumisen olisi luullut olevan teidänkin intresseissänne.

Harvassa ovat työvoimapolitiittisesti tai kansantaloudellisesti merkittävät työllistäjät ja toimijat kultapuroilla, vaikka niitäkin on – ihan itse, ilman yhteiskunnan tukia luomillaan työpaikoilla kannattavan alkutuotantoketjun kehittäneinä.

Kun nämä harvatkin isommat toimijat ja vahvemmat oikeudet luuditaan alueelta pois, on niillä joiden intresseissä sellainen on, entistä helpompi sinua lainatakseni toistuvasti käydä pienempiensä kimppuun.

Lemmenjoen koneellisen kullankaivun tarinan kertovan museoreitin valmistelun jouduimme keskeyttämään eduskunnan kaivoslakiehdotuksen tultua julki. Joutuimme keskittämään voimavaramme cloonjäämistaisteluun.

Kultamuseo oli museoreitin valmistelussa toimiva yhteistyökumppani. Toinen yhteistyökumppanimme esitti lakilausunnos-

saan ammattimaisen kullankaivun alasajoa Lemmenjoella mahdollisimman nopealla aikataululla.

Ehkä nyt olisikin oikea hetki kaivaa museoreittisuunnitelmat esiin naftasta.

Saatteessasi epäilit kirjeesi sopimista julkaisupolitiikkaamme. Sen kummempaa julkaisupolitiikkaa meillä ei ole kuin se, että Lapin kullankaivun elinkelpoisena säilyminen kaikissa muodoissaan on tärkein ja ainoa missiomme.

Julkisessa keskustelussa kullankaivusta esitetään pääsääntöisesti asenteellista ja valheellista propagandaa. Palattuaan Suomeen vapaaherra **C.G. Mannerheim** otti sloganikseen vuonna 1922 ”Candido pro causa ende candido”.

Puhtain asein mekin taistelemme puhtaan asiamme puolesta.

Kai J. Rantanen
päätoimittaja

Liiton kunnia- ja perustajajäsenien
Ranta-Marin ja ”Kultasilmä”-Kokon
perinteiden vaaliminen jatkuu.

*Varsinaisille jäsenille majoitus -10 %
Avoinna joka päivä.
Tervetuloa!*

HOTELLI INARI
PL 94, 99870 INARI
puh. (016) 671 026
faksi (016) 671 047

Hipputeoksen TIERA-kirjat

UUTUUSKIRJA

ARVO "TIERA" RUONANIEMI

VUOSI SATA

TULILAPPIA TUTKIMASSA
PETSAMOA PERÄÄMÄSSÄ

100 V

22.1.2012

TIERAN 100-VUOTIS- JUHLAKIRJA

VUOSI SATA TULILAPPIA TUTKIMASSA PETSAMOA PERÄÄMÄSSÄ

Uusia tarinoita ja vanhoja juttuja Tieran elämänvaelluksilta Lapin erämaassa, kulta-
mailla ja Petsamossa sekä sotaretkiltä.

Tieran aikaisemmin ilmestyneitä kirjoja:

Hipputeos

JALOKIVIGALLERIA
Tuuri, Velj. Keskinen, Kauppakatu

NETTIKAUPPA www.hipputeos.fi

Kaikki kirjat ovat
saatavilla kirja-
kaupoista, Tuurin
Jalokivigalleriasta
sekä Hipputeoksen
nettikaupasta

.5362

Itella Green

PYSÄHDY NAUTTIMAAN